

5

תקמט מלאכי [חש"ע ורמ"א]

אחד הוא דלא נרדי מדברי מרן בשלחנו הטהור אף שהוא נגד הרמב"ם ז"ל וכן כתב הכנסת הגדולה בתשובותיו סוף סי' ס' ומרגלא בפומי לומר שהרב מוהריק"א ז"ל יסד ספר הקצר על סדר הרמב"ם בדברים שהרמב"ם מדבר בהם ועל סדר הטורים בדברים שהרמב"ם ז"ל אינו מדבר בהם ובר מן דין הרי מתוך הקדמת מוהריק"א לספר הש"ע מוכח להדיא שכוונת חבור הש"ע היה גם לחכמים ולמורי הוראות שהרי כתב וז"ל כי כאשר ישאלו לת"ח דבר הלכה לא יגמגם בה אלא יאמר לחכמה אחותי את וכו' עד ומובטח אני בחסד עליון שע"י ספר זה תמלא הארץ דעה את ה' הקטנים עם הגדולים תלמיד עם מבין חכם חרשים ונכון לחש עד כאן לשונו: L

ג כלל זה נקוט בידך כל מקום שהרב מוהריק"א ז"ל פוסק דין בב"י דעתו לפסוק לכל המקומות ושינהגו בכל המקומות כפי אותו הפסק אבל כשלא פסק בב"י ההלכה אלא בספר הקצר דעתו שלא יחויב אותו פסק אלא בארץ המערב לבד כי הספר ההוא מיוסד כולו על פי הרמב"ם ז"ל דנהיגי בארץ המערב כוותיה, שיירי כנה"ג אורח חיים סי' תצ"ה בהגהות הב"י אות ה' ואחריו נמשך הר"ב הלכה למשה חלק ב' פרק ג' מהלכות גזילה הלכה י"ב ושם בפ"ז הלכה ה' ביאר דהיינו דווקא כשבב"י סתם הדברים ולא גילה דעתו אבל היכא שבב"י גילה דעתו לפסוק דלא כהרמב"ם היאך יפסוק הוא עצמו להפך בש"ע כל כה"ג לא נמצא מפורש כ"ש

יד כללי הפוסקים - מקום כל דין עם טעמו מהתלמוד ומגדולי המחברים וכדי שלא יזונו מזכרונם הדברים חבר השלחן ערוך להיות עומד לפנייהם למזכרת משא"כ בזמנינו בהיות בכובד התלאה נמשך מהטובים רעה שרבים חושבים נפשם כאילו הם מדור דעה ורוצים ללמוד התורה על רגל א' ומצפצפים ופוסקים מתוך השלחן ערוך והם מתריבי עמנו הפרו ברית תורת אלהיו וגורמים רעה לנפשם וכו' יע"ש בארוכה, הסמ"ע בהקדמתו לח"מ וכ"כ בשו"ת זרע אברהם חלק ח"מ סוף סי' ב' ושמש צדקה סי' ל"ג ובשו"ת ב"ח סי' פ' וראשון לציון דף ק"ב ד':

76 ב ספר השלחן ערוך חברו רבינו מוהריק"א בסוף ימיו ומפני חולשתו נמצאו בו דברים רבים שלא דקדק בהם, שו"ת מוהריק"ש כ"י סוף סי' כ' ומצאתי להרב החסיד כמוהר"ר שמואל אבוהב זצוק"ל בתשובותיו סי' רנ"א שכתב וז"ל שמעתי אומרים שהרב מהר"י קארו מסר לתלמידיו כתיבת קיצור ספרו הגדול ב"י הלא הוא ספר הש"ע ויען כי לא אחד היה הרב המסדר שניהם נמצאו מזה קצת השינויים בדעות ובנסחאות וקשה לזווגם ולתקנם יחד בלתי דוחק הרבה המביא להוציא הדברים מידי פשוטן אך מה שראיתי בשו"ת מוהריט"ץ סי' ס"ז שכתב שהרב מוהריק"א לא עשה ספר השלחן ערוך אלא לקטנים וע"ה בעיני יפלא שהרי מצאתי בשו"ת גנת ורדים שכתב בחלק חשן משפט כלל ג' סי' ק"ט בשם מר אביו ז"ל דהאידנא בכל המקומות מנהג

לפעמים
ז בלשון
ל שאין
והפוסק
הגדולה

והריק"א
ור הב"י
ה מוציא
ז ואחרי
ו וגמרו
ר עצמו
קר, ספר
קל"ג ולי
ז איריא
וד דבר
לם ה"ה
ל ורבינו
או זמנם
בתורה
זבתחלה
הכללים
בור על

ה דברי
מתוכן

האון רבינו מלאכי קן יזקק הכהן נצ"ח

חוצא ספרי קוצב - מיעור

שמב מאה שערים הלכות חדש וספה"ע יצחק ירנן

המג"א סי' ח' וס"ר סס. יג*) תספור. [דברי הגאון הללו הביא הכ"מ פ"ז מה' תמידין ומוספין הכ"ג. וע' רא"ש סוף מס' פסחים דמ"ר אל תקרי נקמה כו' וצנכ"י א"ס סי' ח' (שה"ל)]. מדברי כס"מ הללו מוכח שההלכות אלו היו לפני הרב ז"ל גם בעת עסקו בתצורה הכס"מ בהלכות תמו"מ, ועיין יצחק ירנן ה' סוכות ס"ק י"ג, ומה שכמננו בהקדמה במחלת ח' ראשון לאיה שגם בעסקו נספרו ז"ל בה' ר"ה היו לפניו הלכות הללו. יד) שאומר. ז"ל שאומרים. וז"ל האורחות חיים בה' ספירת העומר ס"ד: וכתב ר' הא"י גאון ז"ל במוצאי שבתות שסופרין אחר קדיש לסדר קדושה נהגו ראשוננו לברך ש"ץ מעומד וכל העם יושבין ועונין אמן בכוונה שלא להטריח לבור לחזור ולעמוד וכן המנהג בכל מקומותנו עכ"ל. מיהו בכל הארצות האלה נהגו לעמוד כל הקהל ומצרכים מעומד עכ"ל הא"ח. טו) מאי. כנראה ז"ל הא"י. טז) אמרינן. שבת ק"ג ע"א. יז) עומד. ז"ל עומר. יח) נודף. פי' בממיה, כנש"ס דצרכות דף נ"א ע"א. יט) בהלכות גדולות. דף כ"ה ע"ד.

שבקימה ובעמידה תספורי"ג*)¹. ובמוצאי שבתות שאומרי"י) לאחר תפלת ערבית ויהי נועם וקדושה וסדרא כשהן יושבין נהגו ראשונים לברך שליח צבור מעומד וכל הקהל עונין אמן בכוונה שלא להטריח את הצבור לחזור ולעמוד.

ואמר מר רב נטרונאי מצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי בין בחול בין בשבת ולא מבעיא מאיטו מצוה אלא הא אמרינן טו) חשבונות של צדקה מותר לחשבן בשבת.

ד' ומשום מר רב יהודאי כך אמר היכא דלא מנא עומדי"י) לילא קמא לא ימנה בשאר לילוותא מאי טעמא דבעינן שבעה תמימות וליכא אבל בשאר לילוותא אי איכא דלא מנא מאורתא מני ביממא²). ואמר מר רב סעדיה שכח ולא בירך על ספירת העומר בכל לילות שבין פסח לעצרת מברך בלילה שלאחריו חוץ ממי שלא בירך לילה הראשון שאין מברך בשאר לילות כלל דבעינן [תמימות] וליכא. ומר רב כהן צדק אמר מי ששכח ולא בירך לילה הראשון מברך והולך בשאר לילות מי שאכל שום³) וריחו נודף יחזור ויאכל שום אחר ויהא ריחו נודף י"י). ובהלכות טו) גדולות היכא דאינשי ולא בירכו על ספירת העומר מאורתא מברך למחר³). ובמקצת נסחי והיכא דאינשי ולא בירך מאורתא מברך בלילה

עמוד ק"ט

דבר הלכה

ובשיורי ברכה שם ובסי' תקפ"ה, אמנם המעיין יראה דלפי מה שבררתי הדבר ההוא אין מקום עוד לטענתו נגד הרב מהר"ם די לונזאנו, וגם נראה כסותר את עצמו במה שמחשיב באותו הענין את הא"ח והכלבו כחרי גברי (וע"ע בכ"ח ח"ח דף קס"ז). ועוד כי שם בשיורי ברכה וז"ל ושוב מצאתי בשו"ת הגאונים כ"י תשובה לרבינו מר רב שמואל כהן צדק גאון וז"ל אסמכתא לכל הברכות מעומד דכתיב ויעמוד ויברך לכל קהל ישראל ואנו כן קבלנו מרביתנו אסמכתא זו וספירת העומר בעמידה דכתיב בקמה ותקיעת שופר מעומד עכ"ל הגאון עכ"ד, והנה תשובה זו כעין תשובת רב האי חתנו שהבאתי בפנים ומוכח מתוכה דמ"ש בהרי"ג י"אנו כן קבלנו מרביתינו" מדברי רב שמואל הכהן הוא ולא מרבינו עצמו כאשר חשבתי בפנים וכמו שהעתיק הכ"מ בשמו, ולפי"ז נצטרך להגיה בדברי רבינו שצ"ל ואנו כן קבלנו מרביתינו אסמכתא זו והאסמכתא דספירת העומר וכו' (ותקיעת שופר מעומד כי במקומו בהל' ר"ה) וממילא ליתא למה שדקדקתי בדבריו שחולק על רש"י ושלא זכר את רב האי, והכי עדיף דאפושי פלוגתא לא מפשינן, והטעם הזה מספיק ג"כ שלא ניזל בתר איפכא לטעון דאולי התשובה הג"ל היא מרבינו וצריכה תקון ע"פ דבריו שבכאן. ו. מי שאכל שום. ברכות דף נ"א ע"א. ודע שמה שכי' רבינו בשם רב כהן צדק הובא ג"כ בשמו בשערי תשובה סי' רמ"ד וז"ל מי שלא בירך ביום ראשון על ספירת העומר יחזור ויברך כל הימים שלא יפשע במצות במזיד עכ"ל ומוזה נראה שמסדר תשובות הגאונים קיצר אותן לפי דעתו.

צינונים: 1) עיין שו"ת חיים שאל חלק ב' סימן א'. 2) עיין שו"ת יביע אומר חלק ג' אר"ח סימן כ"ח. חלק ד' אר"ח סימן מ"ג. 3) עיין שם חלק ד' אר"ח סימן מ"ג.

ספר שיעורי שמע
בלכות וה"ו. יצחק בן רבי יעקב אבן ג' א"ח סימן מ"ג

בקניאית לבית מדרש שיעורים
עם מקורות ובאוריה. יצחק ירנן. ונ' יצחק בן רבי יעקב אבן ג' א"ח סימן מ"ג

מאה שערים הלכות חדש וספה"ע יצחק ירנן שמג

דתנן (דבר שנוהג) בלילה כשור כל הלילה ואי לא בריך מברך ביממא ואי אינשי ולא בריך יומא חד מברך בשאר יומי. ונשאל מרב האי על הא דרב יהודאי ורב סעדיה והשיב אנחנא לא חזינא טעמא דמאן דאמר משום לילה הראשון בעינן שבע שבתות תמימות וליכא אי מאי (דאמרינן בעינן תמימות וליכא אם כן אינו לילה הראשון ששכח ולא בריך אלא אפילו חמשיית וששיית ושביעית וגם שלאחריו כיון שחסר המנין לדבריהם בעינן שבעה) שבתות וליכא ובעינן תמימות וליכא מה לי ראשונה מה לי שניה ושלישית כדטעיא) בראשונה ואמר לשניה (כי) איתמל חד יומא בעומרא והאידינא תרי יומי בעומרא מאי חוסרנא איכא במגינה ועוד מכדי תרי קראי אינון כל חד וחד באפיה נפשיה לתודיה קאים תספרו חמשים יום ושבעה שבועות תספר לך. ורבנן אמרי אמר אביי מצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי והאי מאן דטעה יום א' ולא מנה אשכחו ליה רווחא למימר לית (כי) לה תמימות מאן דלא טעה לענין שבועי אלא כד מטא יום שביעי אמר יום דין שלים חד שבוע אלא מאן אית בה ובמאי מפטר מלממני שארא בתר מאי דאינשי ואי הוה (כי) מניינא דכל חד וחד מעכב את כל המנין הוה מנוי) ליה רבנן עם הדברים המעכבים זה את זה כארבעה מיני לולב וכשבע הזאת וכארבעת הציציות וכיוצא בהן הלכך לא שנא ראשונה ולא [שנא] דבתרה מצוה לממני כולהון ואם שכח ולא ספר סופר של אחריה. ואנו אומרים (כי) כי בודאי אין לך תמימות אלא כשמתחיל למנות מערב ט"ז דהיינו לילה הראשון דאמר מר יכול יקצור ויספור ויביא ביום ת"ל תמימות תהיינה

דבר הלכה

ז. שנוהג. במשניות שם איתא שמצותו. ת. מאי. צ"ל מהאי. ט. שבעה. צ"ל שבע. י. לית. כ' ביצחק ירנן, כנראה תיבה זו משבושי המעתיקים עכ"ד, ואני אומר דהמעין היטב ימצא שמלבד תיבה זו צריכה התשובה הזאת עוד תקון ובאור ולענין כוונת רב האי כך היא, דמדכתבה התורה תרי קראי ש"מ דכל חד וחד באפיה נפשיה קאי, ומ"ש "ורבנן אמרי" צ"ל ומדרכנן אמרינן, ור"ל דאף מדרכנן כן הוא דהא גם לאביי כל אחת מצוה בפני עצמה היא, והאי מאן דטעה יום א' ולא מנה אשכחו ליה רווחא למימר לית (צ"ל אית) לה תמימות מאן (צ"ל כגון) וכו' חד שבוע, כלומר כיון דמספר השבועות אין תלוי במספר הימים א"כ גם בלא מנה יום א' אלא שמנה השבוע שפיר קרינן ביה תמימות דכתיב בשבועות, ומ"ש אלא "מאן" אית בה, צ"ל אלא מאי אית בה, ור"ל ומה יש לך להשיב עוד, וכו', כן נראה לי. יא. הוה. צ"ל הוה. יב. ואנו אומרים. כ' ביצחק ירנן, וראיית ר"ה מדלא מנאו במס' מנחות הנ"ל י"ל דלא מכרעא ליה להריא"ג חדא דאדרייקת מרישא מדלא מנאו התנא בכלל דברים המעכבים זאי"ז דוק מסיפא מדלא מנאו התנא בר"פ התכלת בכלל דברים שאינם מעכבים זאי"ז מכלל דמעכבי, אלא מהא ליכא למשמע מינה ועוד דכבר כתבו התוס' שם דף כ"ז ד"ה ארבעה שבמצורע תנא ושייר ודברי הריא"ג הללו הביא גם האי"ח בשמו עכ"ד, ולי נראה שדבריו אינם מוכרחים דבשלמא אם היה סובר רבינו דהיכא שלא מנה בלילה הראשון שוב אינו מונה אז היה צריך לדחות ראיית רב האי דאמאי לא מנו עם הדברים המעכבים זאי"ז אבל כיון שרבינו מסכים לדעת רב האי דבלא ספר ביום הראשון סופר והולך וכמו שמסיים בהדיא ורק לענין תמימות חולק עליו וא"כ הראיה במקומה עומדת, ומ"ש בהארתות חיים "ודעת הריא"ג כמו רב יהודאי ורב עמרם ז"ל" צריך תקון דרצה לומר לענין תמימות וכ"ה בפירוש בכל בו שהעתיק את דברי אי"ח וז"ל והריא"ג ז"ל כתב כמו רב יהודאי ורב עמרם ז"ל שאם לא מנה מבערב אע"פ שמנה לאחר כן לא עלתה בידו תמימות עכ"ל וזה ממש כלשון רבינו, וגם עיקר סברתו שכתב דנימא כאן דוק מסיפא להפך יש לדחות.

דשמ מאה שערים הלכות חדש וספה"ע יצחק ירנן

אמתי אתה מונה¹) חמימות בזמן שאתה מונה מבערב הא למדת שאם שכח או נאנס ולא מנה מבערב אע"פ שמנה לאחר מכאן לא עלו בידו תמימות וטעמו של מר רב יהודאי נמי מהכא אבל להתעכב מלספור שאר לילות אינו מתעכב אלא סופר והולך. L

ומנהג¹) בכל ישראל שלא לישא בין פסח לעצרת ומשום אבילות הוא ולא משום איסור הוא שכך אמרו חכמים²) שנים עשר אלף זוגות תלמידים היו לו לר' עקיבא וכולן מתו בין פסח לעצרת שלא נהגו כבוד זה בזה וכולן מתו באסכרה ומאותה שעה ואילך נהגו להתאבל עליהן שלא לישא אשה בימים הללו. ודוקא נשואין שעקר שמחה בחופה ובכניסה אבל לארס ולקדש³) לא. ונשואין נמי מי שקפץ וכנס אין עונשין אותו אבל אם בא לשאול לכתחלה מורין לו שלא לעשות ושלא לסתור מנהג ישראל וכן הורו הגאונים⁴).

אומרים. וראיית ר"ה מדלף מנאו צמס' מנחות הנ"ל י"ל דלף מכרעה ליה להריא"ג חדא דאדדייקת מרישא מדלף מנאו הסנא צכלל דצריס המעכזיס זא"ז דוק מסיפא מדלף מנאו הסנא צר"פ התכלת צכלל דצריס שאינס מעכזיס זא"ז מכלל דמעכזי, אלא מהא ליכא למשמע מינה ועוד דכבר כמזו המוס' שם דף כ"ז ד"ה ארבעה שבמלורע תנא ושייר ודברי הריא"ג הללו הציא גם הא"ח צשמו. כו) אמרו חכמים. יצמות ס"צ ע"צ. כז) לארס ולקדש. דברי הריא"ג הללו הוצאו צשמו צמי' תנ"ג צטור אורח חיים.

סליקו להו

דבר הלכה

יג. אמתי אתה מונה. צ"ל אימתי אתה מוצא וכ"ה בכ"י שלפני. יד. וכן הורו הגאונים. ומצאתי כדבריו בשערי תשובה סימן רע"ח וז"ל, וששאלתם למה אין מקדשין ואין כונסין בין פסח לעצרת אם מחמת איסור או לאו. היו יודעים שלא מחמת איסור הוא אלא משום מנהג אבילות שכך אמרו חכמים שנים עשר אלפים זוגים תלמידים היו לו לר' עקיבא וכלם מתו בין פסח לעצרת על שלא נהגו (צ"ל נהגו כבוד) זה בזה ותני עלה וכלם מתו מיתה משונה באסכרה ומאותה שעה ואילך נהגו ראשונים בימים אלו שלא לכנוס בהן ומי שקפץ וכנס אין אנו קונסין אותו לא עונש ולא מלקות אבל אם בא לשאול לכתחלה אין מורין לו לכנוס ולענין קדושין מי שרצה לקדש בין פסח לעצרת מקדש לפי שאין עיקר שמחה אלא בחופה עכ"ל ומ"ש ומי שקפץ וכו' לא עונש, ר"ל לא עונש ממון או שום עונש אחר וכמ"ש ר' ירוחם נכ"ב סוף ח"ב בשם רב האי, ומ"ש בדרך שלילה בבא לשאול לכתחלה אין מורין לו לכנוס, זה שלא כדברי רבינו שכו' בדרך חיוב מורין לו שלא לעשות וכ"ה ברי' ירוחם שם הביאו הב"י סי' תצ"ג באורח חיים.

סליקו להו

צינונים: 1) עיין שו"ת מנחת יצחק חלק ד' סימן פ"ד. שו"ת יחזקאל דעת חלק א' סימן כ"ד.

11

יביא, ואם הביא הורצה. (כא) והקוצר קודם קצירת העמר אינו לוקה (כו) והקציר כשר. [יט] (כב) מצות עשה לספור שבע שבתות תמימות מיום הבאת העמר (כו) שנאמר וספרתם לכם ממחרת השבת (ויקרא כג טו). ומצוה למנות הימים עם השבועות שנאמר תספרו חמשים יום (שם כג טז). ומתחלת היום מונין לפיכך מונה בלילה מליל ששה עשר בניסן. (כג) שכח ולא מנה בלילה מונה ביום. ואין מונין אלא מעומד, ואם מנה מיושב יצא. [כד] מצוה זו על כל איש מישראל בכל מקום ובכל זמן. ונשים ועבדים פטורין מספירת העומר (כה). (כז) וצריך לברך בכל לילה (כט) ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם

←

שהיה תבואה ממש לפני הקרבת שתי הלחם, ואם הביא ממה שהנץ לפני הבאת שתי הלחם הורצה, והדברים פשוטים בתכלית.

(כו) אינו לוקה משום דהוי לאו הבא מכלל עשה והקציר כשר.

כתב הא"ש כן מוכח במנחות דף ה דרשב"ל אמר ושיריה אינן נאכלין עד שתבוא מנחת העומר, הרי דמנחה נקצרת קודם העומר ואפ"ה כשר. אמנם זה תלוי במה דבעי ר' יבא בירושלמי, קצר לרבים ונטמא מהו שיחזרו הרבים לאסורו, ע"ש לגבי הנשרשין קודם הקצירה, וא"כ הוצילה הקצירה אם נאמר דלא חזרו רבים לאסורו, ודוק.

(כז) ראה לעיל בפתיחה אות יג. שם הרחיב רבנו שספירת הימים והשבועות מצוה אחת. וכתב הכס"מ מצות עשה לספור וכו' עד מליל ששה עשר בניסן, במנחות פרק ריש [דף טו]. ומ"ש לא מנה בלילה מונה ביום, כן כתב בה"ג. ואין מונין אלא מעומד. כתב הר"י אבן גיאת' שזה קבלה מפי רבותינו ואסמכוה אקרא דבקמה קרי ביה בקומה. ובזה פרשת תצוה כתב סוד הדבר למה צריך למנות מעומד. (כח) כ"ה הנוס' בכל כ"י, ובגדפס קצרו. וכתב הכס"מ מצוה זו על כל איש ואיש וכו' בפרק ריש ת"ר וספרתם לכם שתהא ספירה לכל אחד ואחד. ומ"ש בכל מקום ובכל זמן, דעת רבנו שאף בזמן הזה היא מצוה מן התורה ובפ' ריש [דף טז] אמרינן אמר אביי מצוה לממני יומי ומצוה לממני שבועי, רבנן דבי רב אשי מני יומי ומנו שבועי אמימר מני יומי ולא מני שבועי, אמר זכר למקדש הוא. ופרש"י ולא מני שבועי אמר האי מנינא דהשתא לאו חובה הוא דהא ליכא עומר אלא זכר למקדש בעלמא. הוא הלכך ביומי סגי עכ"ל. ומשמע

דאביי ורב אשי סברי דזכר למקדש בעלמא הוא, ואפ"ה מצוה לממני שבועי, ומדברי רבנו גראה שהוא מפרש דאי הוו סבירא להו דזכר למקדש בעלמא הוא לא הוו מצרכי לממני שבועי, ומשום דסבירא ליה דגם בזמן הזה מצוה מן התורה מצרכי לממני שבועי ופסק כוותיהו, וכ"כ הר"ן לדעת רבנו. ומ"ש ונשים ועבדים פטורין ממנה, משום דמצות עשה שהזמן גרמא הוא. עכ"ל. ואיני יודע למה תלה הדבר שדעת רבנו היא מצוה דאורייתא במה שמונה שבועות, וכנראה לא ראה לשון רבנו בסה"מ. ועיין מער"ק שניסה לדייק וחזר בו.

→ (כט) דייק רבנו לכתוב 'וצריך לברך בכל לילה' דלכאורה מיותר, ואפשר היה לומר כל הבא לספור מברך קודם שיספור בא"י אמ"ה וכו'. אלא כוונת רבנו שהסופר ביום אם לא ספר בלילה אינו מברך ביום, אלא סופר בלא ברכה. והכי איתה להדיא בתשובה בכ"י [במכון לצלומי כ"י שע"י הספריה הלאומית מס' 5300. ותודתי לר' צבי לנגרמן שהעירני, עליהן וז"ל השאלה והתשובה, והואיל ועד כמה שידוע לי לא נתפרסמה מעולם כלשונה, אביאנה תחלה במקורה הערבי, 'וסיל רבנו, מן נסי לילה או לילתין יבארך גירהמא מן אלאיאם או לא, וג'אוב, מא פאת ליס ימכנה רדד, ולכן מן אללילה אלדיי אלתהם אלי אכמאל אלסבעה אסאביע יבארך, ויסקט אכ"ר לילה אמירת תמימות, לאן ליס הי תמימות, ויקול היום ארבעים ותשעה יום שהם שבעה שבועות בעומר. ומן גפל ולם יבארך עלי אלעומר אול אלליל לה גבר אלברכה טול אלליל וליס לה גברהא באלנהאר, והו קול אלמשנה דבר שמצותו ביום כשר כל היום ודבר שמצותו בלילה כשר כל הלילה".

אשר ק
יצא, ואי
[א] בין
מקריבין
ושעיר
[ב] וע
עם הלח
זבח של
ביום זה
הכל עי
נאכלים.
תרגמה
שתי לילו
השיב מו
הלילה ש
וישמיט
שאינן תנ
יום שהם
ולא ברך
להשלים
ביום, וה
ביום כשר
על הלילו
מצותו כ
בתחלת ד
ששכח ולא
וסופר מי
"שלמי" ו
שאומרים
(ל) כתו
הוא שמב
המצוות, ו
הוא דברו
(א) כתב
על הלחם
ואילים ש
כבשים ש

ספר הענין מורה אגומלי

ע"פ פ"ט האון מ"י יוסף קאפח זצ"ל

מכון הענין פל"מ

אשר קדשנו במצותיו וצונו על ספירת העמר, קודם שיספור ל'. מנה ולא ברך יצא, ואינו חוזר ומברך. L

פרק שמיני

[א] ביום חמשים מספירת העמר הוא חג השבועות והוא יום עצרת. וביום הזה מקריבין מוסף כמו מוסף ראש חדש, שני פרים ואיל ושבעה כבשים, כולן עולות, ושעיר חטאת. ואלו הן הקרבנות האמורות בחומש הפקודים והן מוסף היום א. [ב] ועוד מביאין יתר על המוסף ביום הזה מנחה חדשה שתי הלחם, ומקריבין עם הלחם פר ושני אילים ושבעה כבשים הכל עולות, ושעיר חטאת, ושני כבשים זבח שלמים, ואלו הן הקרבנות האמורות בחומש ויקרא. [ג] נמצא הקרב ביום זה יתר על שני התמידין שלשה פרים ושלושה אילים וארבעה עשר כבשים הכל עשרים בהמה עולות, ושני שעירים חטאות נאכלות, ושני כבשים שלמים נאכלים. [ד] [ב] שתי הלחם אינן באין אלא מן הארץ ומן החדש שנאמר

עולה פרים שנים איל אחד שבעה כבשים שעיר עזים אחד, מלבד עולת התמיד. ובפרק התכלת [דף מה] אפליגו תנאי ודעת רע"ק שאין כבשים של תורת כהנים הן האמורים בחומש הפקודים, ומתבאר שם שאותם שבפרשת אמור באים בגלל הלחם, אבל שבפ' פנחס בגלל עצמם הם באים כי הם מוספי היום זאע"ג דר' טרפון פליג עליה פסק רבנו כרע"ק.

ע"כ דברי מרן הכס"מ. ועיין כה"מ שמתמה היכן מצא דר' טרפון פליג על רע"ק בזה. דר"ט בדף מה ב איירי שלא נתחייבו במדבר בכבשים, אבל בזה מודה לרע"ק. ע"כ. ולכאורה דבריו נכונים.

כתב אר"י עיין כס"מ דרבנו פסק כרע"ק אף דר"ט פליג. ותימה דבפ"ה עזות [הל' ח] כתב הכס"מ דרבנו פסק כר"ט משום דרביה דרע"ק הוא [ראה הקדמת רבנו לזרעים הפרק החמישי אם ר"ט רבו של רע"ק]. ולי נראה בטעם רבנו שפסק כרע"ק, דביזמא דף ג איפליגו רבי ור"א בר"ש אם האיל האמור באחרי מות הוא האמור בחומש הפקודים, וכתבו התוס' דהא דלא פליגי בדעצרת בהתכלת מפרש טעמא דבעצרת ע"כ האמור בתו"כ אינו האמור בחומש הפקודים, וטעמא דרב דהכא מפרש לקמן ע"ש. הרי דרבי וראבר"ש ס"ל כרע"ק מהאי טעמא דקאמר בהתכלת מדאשתני סדרא ולא קשיא לר' דגילף מעצרת ליה"כ כמפרש טעמא דרבי מאחד. וכ"כ

תרגמוהו, ונשאל רבנו, מי ששכח לילה או שתי לילות, יברך בזולתה מן הימים או לאו. והשיב מה שאבד אי אפשר להחזירו, אבל מן הלילה שנוכר עד סוף השבעה שבועות יברך. וישמיט בלילה האחרון אמירת תמימות, לפי שאינן תמימות, ויאמר היום ארבעים ותשעה יום שהם שבעה שבועות בעומר. ומי ששכח ולא ברך על העומר בתחלת הלילה יכול להשלים הברכה כל הלילה, ואין לו להשלימה ביום, והוא דבר המשנה דבר שמצותו ביום כשר כל היום, ודבר שמצותו בלילה כשר על הלילה. ע"כ. הרי דברים ברורים שעיקר מצותו בתחלת הלילה, שכח או נאנס ולא ספר בתחלת הלילה מברך וסופר כל הלילה. ומי ששכח ולא בירך ולא ספר לילה או שתיים מברך וסופר מיום שיזכור והלאה, אלא שלא יאמר "שלמי" תמימות בלילה האחרון. וזה כמנהגינו שאומרים בסיום המ"ט שלמי. L

[ל] כתב הכס"מ וצריך לברך וכו' פשוט הוא שמברכין עליה כדרך שמברכין על כל המצוות. ומ"ש מנה ולא בירך יצא וכו' פשוט הוא דברכות אינן מעכבות.

[א] כתב הכס"מ בפרשת אמור כתוב והקרבתם על הלחם שבעת כבשים ופר בן בקר אחד ואילים שנים יהיו עולה, ושעיר חטאת ושני כבשים שלמים. ובפרשת פנחס כתוב והקרבתם

ספר

שאלות ותשובות

יצחק ירנן

חלק חמישי

בולל

שאלות ותשובות בהלכה, חקרי הלכות ומנהגים
ובירורי דינים והידושים להלכה ולמעשה

חברתנו וערכתנו בחסד ה' עלי
מאשר קבלה נשמתי בהר סיני

הצעיר באלפי ישראל

יצחק ברדא ס"ט

(יליד עה"ק טבריא ת"ו)

בלא"א רבי ישראל ברדא הי"ו

חתנא רבי נשיאה מרגא ורבנא הגה"ק ר' מצליח מאזוז זצ"ל הי"ד. זיע"א

חונה פעת"ק בני-ברק תובב"א

שנת: מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי (התשנ"ד)

סימן ב"ן השוכח לספור יום אחד בעומר, או מסופק אם ספר, מה דינו (ענין תמימות, והמסתעף להלכה ולמעשה)

76 בס"ד ניסן התשל"ט. בתוספת נופך.

נשאלתי אודות השוכח לספור יום אחד בעומר, או מסופק אם ספר יום אחד, האם רשאי להמשיך לספור עם ברכה בשאר לילות. או דילמא לא. ומה הדין אם נזכר ביום וספר אז, האם יכול להמשיך עם ברכה או לא? — והנני להשיב בעזר צורי וגואלי.

א) בהלכות גדולות (בסוף להלכות מנחות) איתא: „מר רב יהודאי גאון הכי קאמר היכא דלא מנה עומר ליליא קמא, לא מני בשאר לילותא, מאי טעמא, דבעינא שבע שבתות תמימות וליכא, אבל בשאר לילותא היכא דלא מנה מאורתא, מני ביממא ושפיר דמי.“ עכ"ל. ומוכח דאם ספר ביום, „שפיר דמי“. לספור למחרת עם ברכה. אולם בספר הלכות פסוקות לתלמידי רב יהודאי גאון (ראו עמוד 17) איתא: „ומי ששכח ולא בריך על ספירת העומר בשאר ימים מברך“. עכ"ל. ולא נתן תנאי דדוקא היכא דמני ביממא, ומשמע דהמנין ביום לאו לעיכובא, וכן מוכח מדקאמר ברישא, דרק אם לא מנה יום הראשון הפסיד תמימות, ופשוט דשאר לילות לא הפסיד, וזהו לשון „ושפיר דמי“, דהיינו מהיות טוב בעלמא. ומצאתי כן להדיא בספר היראים (ס"ס רסא [קיד]) וז"ל: כתב רב יהודאי גאון ז"ל, והיכא דאנשי ולא בריך ספירת העומר, בתדא זמנא מברך בשאר יומי. ונראה הדבר. עכ"ל. ופשוט. וכן מבואר בלשון רב עמרם גאון: „דהיכא דאשתלי ולא מנה ליליא קדמאה תו לא מני בשאר לילייתא משום דבעינן תמימות וליכא“ (הובא בארחות חיים ה' ספירת העומר הלכה ה) ומוכח דדוקא ביום ראשון הפסיד, אבל שאר לילות אם שכח מברך למחר, וגם בלא ספירת יום, מדלא פירש. גם רב סעדיה גאון בסידורו (עמ' קנה) כתב: „ומי ששכח לברך באחד מלילות העומר יברך על הלילות הבאים, ואם שכח לברך בלילה הראשון לא יוכל עוד לברך על העומר בשנה זו מפני שאינן תמימות משום מה שחיסר מהתחלתן ושוב אינן מתחילות ממחרת השבת“. עכ"ל. הרי שלא כתב התנאי דספירת יום, ומוכח דלא צריך. ומוכח נמי שהוא מפרש את מ"ש בגמ' (מנחות סו.): „אימתי אתה מוצא שבע שבתות תמימות, בזמן

שאתה מתחיל
הראשון, אבל
בס' מאה שע
ורס"ג, בס' ה'
ועוד. ומוכח
ל'ן בה.
(ב) כל ק
גאון] שאמר:
לילות, דמי ע
נודף?!" (הוג
יהודאי גאון ו
בשאר לילות,
כרב כהן צדק,
(אסף תרפ"ט
ולא בריך על
דאדוננו מר ו
מי ששכח ול
כל הלילות ו
למקצת גאוני
לברך שאר ז
נודף יחזור וי
אנחנא לא ח
שבתות וליכ
ששכח ולא ב
שחסר המספ
וליכא, מה ל
בשניה אתמו
חיסרונא איכ
נפשיה קאים
ואמר אביי מ
בחד יומא ול
דלא טעה לעו
חד שבועא נ
שבועי? ואף

שאתה מתחיל לימנות מבערב". דייק ותני שאתה מתחיל לימנות מיום הראשון, אבל אם מתחיל מיום שני לא מקרי ממחרת השבת. [ושו"ר כן בס' מאה שערים, הבאתיו להלן אות ג]. וכן פסקו כר' יהודאי ורע"ג ורס"ג, בס' האורה לרש"י (עמוד 106) ובס' הפרדס (ס"ס מ"ו, וקמ"ג) ועוד. ומוכח שכל הקפידא רק בשבט יום ראשון, אבל בשאר ימים לית לן בה.

→ (ב) כל קבל דנא מצאנו לרב כהן צדק [גאון סורא, אחרי ר' יהודאי גאון] שאמר: מי ששכח ולא בירך לילה הראשון מברך. והולך בשאר לילות, דמי שאכל שום וריחו נודף, יחזור ויאכל שום אחר ויהא ריחו נודף?!" (הובא בס' מאה שערים סוף עמוד קח). נמצא שחולק על רב יהודאי גאון ודעימיה, וסובר שאפילו שכח ביום ראשון, לית לן בה ומברך בשאר לילות, ולא נתן טעם מספיק. ושוב מצאתי לרבנו האי גאון שדעתו כרב כהן צדק, והזכירו בשם "מקצת גאונים", ונדפסה תשו' בתשו' הגאונים (אסף תרפ"ט עמוד 212 סימן רעה) בזה"ל: שאלה לרה"ג מאן דאשתלי ולא בריך על ספירת העומר בלילה הראשונה אשכחן פירושה משמה דאדוננו מר רב יהודאי ובפירושי אדוננו סעדיה גאון נוחם עדן דאמרי מי ששכח ולא בירך של ספירת העומר בלילה הא' אינו סופר שאר כל הלילות ואיתיאו ראייה לדבריהם דבעינן ז' שבתות וליכא, וראינו למקצת גאונים דאמרי מי ששכח ולא בירך בלילה הראשונה חייב לברך שאר הלילות ואיתיאו ראייה האי טעמא מי שאכל שום וריחו נודף יחזור ויאכל שום אחר. ודרשנו מאדוננו הכרעה ביניהם. תשובה — אנחנו לא חויננא טעמא דמאן דאמר משום לילה ראשונה בעינן שבע שבתות וליכא, או מאן דאמר בעינן תמימות וליכא. וא"כ איזו לילה ששכח ולא בירך אפילו חמישית ששית ושביעית וגם של אחריהן, כיון שחסר המספר יום אחד לדבריהם בעינן שבע שבתות ובעינן תמימות וליכא, מה לי ראשונה מה לי שניה ושלישית. כד טעי בראשונה ואמר בשניה אתמול הוה חד יומא בעומרא והאידינא תרין יומי בעומרא מאי היסרונא איכא במנייניה. ועוד מכדי תרי קראי אינון? — כל חד באנפי נפשיה קאים לחודיה, תספרו חמשים יום ושבעה שבועות תספור לה, ואמר אביי מצוה למימנא יומי ומצוה למימנא שבועי. נהי דמאן דטעה בחד יומא ולא מנא אשכחו ביה רווחא למימר לית ליה תמימות. [אבל] דלא טעה לענין שבועי אלא מן כד מטא יום שביעי [אמר] יומא דין שלים חד שבועא מן עומרא, מאי רווחא אית ביה? ואמאי מיפטר מלממני שבועי? ואף יומי גופיהו במאי מיפטר מלממני שארא בתר דאנשי?.

ואי הוה מגינא דכל חד מעכב את כל המניין הוה מנו ליה רבנן עם הדברים המעכבים זה את זה כארבעת מיני לולב וכשבע הזאות וכארבע ציציות וכיו"ב. הילכך לא שנא ראשונה ולא שנא דבתרה מצוה למינא כלהון. ואם שכח ולא ספר, סופר של אחריה. עכ"ל. הא קמן הלכה כדברי המכריע, שר"ג מכריע את כלם דמצוה למנות את כלן ושאינן מעכבים זא"ז, אלא כל לילה מצוה בפני עצמה היא. וממילא אם שכח סופר שלאחריה. ומאי דכתיב תמימות לאו לעיובא הוא למימרא דאם חסר יום אחד או ראשון או כיו"ב שהפסיד, דלא היא. וכבר ראינו בגמרא (מנחות סו.) דתמימות הוה כד מני להון, מבערב, וגם זה רק לכתחילה [וכמ"ש בשו"ת יצחק ירנן ח"ג עמוד קנ]. וכאמור. וכן מבואר בהלכות גדולות (דפוס ורשא תרל"ה, דף ל סע"ד [הלכות עצרת] בהלכות ספירת העומר וז"ל: והיכא דאנשי ולא בירך על ספירת העומר מאורתא, מברך למחר. עכ"ל. הרי שסתם ללא תנאי דספירת יום, שהזכיר בה"ג בהלכות מנחות בשם רב יהודאי גאון, וגם לא הזכיר כלל ענין מי ששכח יום ראשון. ואפשר דס"ל דלא כרב יהודאי, אלא כר"ג ורב כהן צדק. [ולענין ביאור ד' בה"ג ראה להלן סוף אות ח].*

ג) ורבנן יצחק אבן גאיאת בספר מאה שערים (דק"ח ע"ב, וקט ע"א) ה"ד כל הגאונים הנ"ל ואח"כ הוסיף: ונשאל מרב האי על הא דרב יהודאי ורב סעדיה, והשיב, אנהא לא חזינא טעמא דמאן דאמר משום לילה הראשון בעינן שבע שבתות תמימות וליכא, וכו' וכו' [כלשון המובא לעיל]. וסיים מהרי"ץ גאיאת: ואנו אומרים כי בודאי אין לך תמימות, אלא כשמתחיל למנות מערב ט"ז דהיינו לילה הראשון דאמר מר [מנחות סו.] יכול יקצור ויספור ויביא ביום, ת"ל תמימות תהיינה, אימתי אתה מונה תמימות בזמן שאתה מונה מבערב, הא למדת שאם שכח או נאנס ולא מנה מבערב, אע"פ שמנה לאחר מכאן, לא עלו בידו תמימות, וטעמו של מר רב יהודאי נמי מהכא, אבל להתעכב מלספור שאר לילות אינו מתעכב, אלא סופר והולך. עכ"ל. ומבואר דמודה לר"ג שממשיך לספור בכל יום, ומסתמא עם ברכה, אך פליג עליה דלא עלו

לו תמימות. ו
ומוכח דלמען
סובר כרב יד
דספה"ע בזה
זיכני ד' ומצ
„ורב האי אנ
יומא נמי חסו
וח"ר אבן גיא
שמונה אח"כ
לדין ליתא כ
בתמימות".
ניחמתי לפי
והכי פי
למה לא מבר
קבוע היא, ה
אב"ן. עכ"ל.
יהודאי גאון
הלכות פסח
כן הוא הדין
שאינן תמימו
מבערב, ולא
חיסר אחד נ
הימים בכך, ו
שאינן אלא
היה צריך לו
לילה ולילה
זא"ז. עכ"ל.

* לפע"ד ק"ק
הערב דהיינו
המשניות שו
ירנן ח"ג ס'
הלילה הויא
הזכיר מהיכ
כיון שסוף
„מונה". וצי

* ואודות יחוסו של ספר בה"ג אם רב יהודאי או תלמידו חיברוהו, או ר"ש קירא, עי' בס' יד מלאכי ובשה"ג. ובג"ד מוכח דמחבר אחד להלכות גדולות והלכות פסוקות וקצובות. ומה שלא הזכיר ענין שכחת יום ראשון, י"ל שלא נמצא לפנינו, ובכתב יד היה כמו שמוכח בבה"ג. וברוך הידע. ובמקום אחר ביארתי שס' ה"ג הובר ע"י תלמידו כמו ס' הלכות פסוקות, שהרי מובאים דעות רב יהודאי גאון בלשון, הכי קאמר מר' וכיו"ב. ועכ"פ לדינא העיקר כד' ר"ג כמו שיבואר להלן.

לו תמימות. ומוכח דס"ל דתמימות לאו לעיכובא, ויכול להמשיך לספור.*
 ומוכח דלמעשה לא בעינן תמימות. ולכאורה טעמא בעי, דסוף סוף אי
 סובר כרב יהודאי גאון, למה ממשיך לספור. ואפשר לומר, אולי ס"ל
 דספה"ע בזה"ז דרבנן, ולכן לא בעינן תמימות. ואחר החיפוש בראשונים
 זיכני ד' ומצאתי כן מפורש בבעל העיטור (ח"ב דקל"ז עא) וז"ל:
 „ורב האי אמר בתשובה אי משום דבעינן תמימות, שכח באחד משאר
 יומא נמי חסר המנין, ואסיקנא דמצוה למימני, ואם שכח, סופר שלאחריו.
 וה"ר אבן גיא אות כתב כר' יהודאי ור' עמרם שאם לא מנה מבערב אע"פ
 שמונה אח"כ לא עלו בידו תמימות. ומסתברא כרב האי דספירת העומר
 לדידן ליתא מדאורייתא דהשתא ליכא לא הבאה ולא קרבן, וליכא לדקדוקי
 בתמימות." עכ"ל. ומ"ש מסתברא כרה"ג דספה"ע כיום דרבנן, שוב
 ניתמתי לפי שכל הגאונים ס"ל דהויא דאורייתא [וכדלחלן סימן ג"ז].

והכי פשיטא ליה לבעל המנהיג (בה' פסח סוף אות סד) שנתן טעם
 למה לא מברכין שהחיינו על ספה"ע, וז"ל: וספירת העומר, כאין לה זמן
 קבוע היא, דאי לא בריך ביומא טבא קמא, מברך למחר, וליומא אחרא.
 אב"ן. עכ"ל. גם רי"ד הראשון בספרו המכריע (ס"ס בט) ה"ד רב
 יהודאי גאון שהובאו בבה"ג בהלכות מנחות, וד' בה"ג בשלהי
 הלכות פסח (הנ"ל בריש אמיר), והעיר בזה"ל: ואינו נראה לי, דאם
 כן הוא הדין בשאר הלילות אם שכח ולא מנה באחד מהם שוב לא ימנה
 שאינו תמימות, אלא ודאי לא אמר רחמנא תמימות אלא שיתחיל מניינה
 מבערב, ולא שיעכבו זה את זה, שכל יום ויום הוא מצוה בפני עצמו, ואם
 חיסר אחד מהם לא מנה, חיסר מצות אותו היום, ולא הפסיד שאר
 הימים בכך, תדע שהרי בכל יום ויום אנו מברכים על ספה"ע ואם איתא
 שאינו אלא מצוה אחת ומעכבין זא"ז כיון שבירך בלילה הראשון, לא
 היה צריך לברך, אלא היה מונה בלא ברכה. ומה שאנו מברכין בכל
 לילה ולילה שמע מינה שכל יום ויום מצוה בפני עצמו הוא ואין מעכבין
 זא"ז. עכ"ל. וכ"ה בשבה"ל (סי' רלד). ובס' תניא רבתי (סי' נ). וכן

* לפע"ד ק"ק דלפ"א בגמרא (מנחות טו.) ילפינן מבערב דבעי לממני מתחילת
 הערב דהיינו מהשקיעה ואילך כי היכי דלהווי תמימות, וכמ"ש הרמב"ם בפירוש
 המשניות שם, וס' החינוך מצוה רעג, ואר"ז ח"א ס"ס שכט. ועוד [וע' בשו"ת יצחק
 ירנן ח"ג ס"ס יח ולהלן סי' גן]. אבל מהגמרא מוכח להדיא דעכ"פ גם ספירת כל
 הלילה הויא תמימות בדיעבד. ולא לענין להתחיל בליל ט"ז דוקא. ובאמת רה"ג לא
 הזכיר מהיכא ילפי רס"ג ודעימיה. הרבה ראשונים. ולכאורה איכא למיחש מהא
 כיון שסוף סוף לשון של מתחילי איתא ואמנם ריצ"ג לא גרסי, מתחילי אלא
 „מונה". וצ"י.

ראיתי למרן החיד"א בברכ"י ס"ס תפט בשיו"ב, שצ"ן לסי המכריע הנ"ל. [גם הסמ"ג (מ"ע ר) כתב: אם לא ספר בלילה אינו סופר ביום, ונחגו העם לספור בלא ברכה. אבל בלילה מברכין אקב"ו על ספה"ע. עכ"ל. ומשמע שהכוונה על הלילה הבא. וי"ל]. וגם בסי המחקים (בן דורו של הרשב"א, עמוד 33) ה"ד רב יהודאי, והעירו: ואינו מיושב כל כך מה בין לילה ראשונה לשאר לילות שהוא אומר שאם שכח למנות בהם, שמונה בשחר בלא ברכה שמצוותה בלילה. עכ"ל. וכיוון בקדשו לרה"ג הנ"ל. וכ"כ בעל ספר המאורות (פסחים קכ ע"א) וז"ל: והיכא דאשתלי ולא בריך בחדא מן לילותא, נראה שמברך כל יום המחרת, ואם לא בירך ביום המחרת, מברך וסופר כשיזכור כל שאר הימים, שלא יפשע במצוות. וכ"כ הרב בעל הלכות. וכן עיקר. ויש גאונים אחרים שכתבו בענין אחר ולא נראו דבריהם. עכ"ל. גם בסי החינוך (מ"ע רעג) כתב: ויש שאמרו שמי ששכח ולא מנה יום אחד שאין יכול למנות עוד באותה שנה לפי שכולן מצוה אחת הן, ומכיון ששכח מהן יום אחד הרי כל החשבון בטל ממנו. ולא הודו מוריניו שבדורינו לסברא זו, אלא מי ששכח יום אחד, יאמר אמש היה כך בלא ברכה, ומונה האחרים עם כל ישראל. עכ"ל. וכונתו לחכמי הדור שבזמנו שמנינו בסמוך. ושור"ר גם בחידושי הריטב"א (מגילה כא.) שטובר כן וז"ל: ודכולי עלמא אע"פ שלא מנה קצת לילות, ואפילו לילה הראשונה חייב לספור את השאר וכ"ד רבותי ז"ל. עכ"ל. ורבותיו הם הרא"ה והרשב"א. ושור"ר להמאירי (פסחים קכא: ד"ה דין ספה"ע) בזה"ל: ואין הדברים נראין שלא נאמר תמימות לפירוק עול מנין, ולהפקיעו מכל וכל, אלא שהמצוה כך היא, ואפי' שכח את כלן, ונזכר באחרונה סופר את האחרונה. עכ"ל. גם בארחות חיים (הלכות ספה"ע אות ה) ה"ד הגאונים הנ"ל, וכתב: „ומסתברא כרה"ג לפי שספה"ע לדידן אינה מן התורה לפי שאין לנו לא הבאה ולא קרבן, הלכך אין לנו לדקדק כל כך בתמימות". עכ"ל. ולשונו חופפת ממש לבעל העיטור הנ"ל. וכן בסי הפרדס לר"א מונתשין (הנד"מ עמוד קעז) ה"ד רב יהודאי, וכתב: ורבינו האי גאון ז"ל כתב דדברי מר יהודאי גאון ז"ל אינם נכונים במקום זה, דמאי שנא היכא שלא מנה ביום ראשון דאינו חוזר ומונה, דאי משום שבע שבתות תמימות, אף בשאר ימים יחסר המנין ולא יהיו תמימות, וכתב הגאון ז"ל דלא שנא ביום ראשון אבל בשאר ימים מברך ביום היכא ששכח ולא בירך בלילה שעברה. עכ"ל. (וכ"כ בתרומת הפרדס שם בסוף הספר, עמוד רפב).

וכן הכריע רבנו ירוחם (נ"ה ח"ז, דף מה ע"א) שהעיקר לא כבה"ג.

וכן מצאתי ב דלא הוי תמ בארחות חיים קיח) שכתב באחד מן ה פירש רב האי ד) ודע דמל ולא כר' יהוה והם בעלי הח שאם הפסיק ותימה גדולה הרא"ש (סוף וכ"ה בשו"ת דמגילה) והו עמ' ס). והר נמצא ל לגמרי יום ש והלכות פסוק הראשון ומה והחינוך ובשו ס' הפרדס, וו והראש והאגו ספק שימשיך רק ביום הרא גם הם מודים שכח מיום ש מורים. ה) ובז מהלכות תמי ומוכח דבכל שלפני כן כתו מאי קמ"ל לב בזה"ו דאורי" כרחנו שבא

וכן מצאתי בסי' המנהגים למהר"א טירנא (הנד"מ עמ' ס) דבה"ג סובר דלא הוי תמימות, ואשר"י כתב דיספור אח"כ וגם יברך, וכן מסיק בארחות חיים. ע"ש. ועד אחרן רבנו ישמעאל כהן טנוגי' בסי' הזכרון (עמ' קיח) שכתב כן: שכח לברך בלילה יספור ביום בלא ברכה, שכח לברך באחד מן הימים, יברך הימים שלאחריו, ולא חיישינן לתמימות, כך פירש רב האי. עכ"ל. וכ"כ הטור (סי' תפט). ואת כל ונוכחת.

ד) ודע דמלבד אלו הגאונים והראשונים, הסוברים מכח שהכריעו כרה"ג ולא כר' יהודאי ודעימיה, עוד בה מצאנו לרבוותא קמאי דסברי הכי, והם בעלי התוס' (במנחות סו. סוד"ה זכר למקדש) וז"ל: עוד פסק בה"ג שאם הפסיק יום אחד ולא ספר, שוב אינו סופר משום דבעיא תמימות, ותימה גדולה הוא ולא יתכן. עכ"ל. וכן הסכימו הרבה ראשונים נוספים, הרא"ש (סוף פסחים) בשם ר"י דכל לילה מצוה בפני עצמה היא. עכ"ל. וכ"ה בשו"ת מהר"ם מרוטנבורג (פראג סי' שב) ובסי' האגודה (ספ"ב דמגילה) והרד"א (עמ' רמב). וסי' המנהגים למהר"א טירנא (הנד"מ עמ' ס). והר"ן (סוף פסחים) דהתוס' חלקו על בה"ג ועוד.

נמצא לפנינו שרוב ככל הגאונים והראשונים סברי מרנן שאם שכח לגמרי יום שלם, ממשיך לטפור עם ברכה, הלא הם רב כהן צדק, בה"ג, והלכות פסוקות, ורה"ג, ריצ"ג, וסי' יראים, בעל העיטור, והמנהיג, ורי"ד הראשון ומהר"ם מרוטנבורג, ושבה"ל וסי' המחכים, ובעל המאורות, והחינוך ובשם רבותיו, והריטב"א, והמאירי, והרב ארחות חיים, ובעל סי' הפרדס, ורבנו ירוחם, ומהר"א טירנא, ומהרי"ך טאנוגי', ובעלי התוס' והראש והאגודה והרד"א והר"ן ועוד, וכל אלו פשיטא להו בודאי דאין ספק שימשיך עם ברכה, וגם רב יהודאי גאון ודעימיה דס"ל אם שכח רק ביום הראשון, הגם שרה"ג חלק עליהם והכריע דלא כותייהו, מ"מ גם הם מודים שכל הקפידא שלהם רק על מי ששכח יום ראשון, אבל אם שכח מיום שני ואילך, יכול להמשיך. אשע"כ אין ספק שכן ראוי להיות מורים.

ה) ובחידושי לרמב"ם מצאתי שדייקתי כן מלשון הרמב"ם (ספ"ז מהלכות תמידין ומוספין הלכה כה): וצריך לברך „בכל לילה“. עכ"ל. ומוכח דבכל לילה מצוה בפני עצמה ומברך בכל מקרה. והדיוק הוא, כיון שלפני כן כתב „לפיכך מונה בלילה“, הול"ל ש„צריך לברך“ ותו לא, וא"כ מאי קמ"ל לברך בכל לילה. א"ו כדאמרן. ובפרט שהרמב"ם סובר דספה"ע בזה"ז דאורייתא, כיצד אפשר לקיים מצות ספירה בלא ברכה, אלא על כרחנו שבא ללמדנו דבכל לילה בכל אופן מברך. וכן מצאתי להדיא

בלשון הראב"ה (סי' תקכו, סוף עמוד 176): „ואע"ג דברכה לאו דאורייתא היא, דכיון דספירה דאורייתא, וצריך לספור, לאו מלתא היא, לספור בלא ברכה, ואין כאן משום ברכה לבטלה". עכ"ל. גם הר"ן (בהלכות, סוף סוכה) כתב: „והרי חייב בספירת העומר מדאורייתא, ואין ראוי שתיעקר ברכתו". עכ"ל. וכ"ה בעוד ראשונים. ומוכח דלהרמב"ם נמי כוונתו בלשון וצריך בכל לילה לברך, כיון שהיא דאורייתא. כנלע"ד בס"ד. [וראה בסמוך].

→ ומצאתי מרגניתא לרבנו הרמב"ם בתשובה כת"י (הובאה בס' הרמב"ם עם פי' הרב קאפח נר"ו, ה' תמידין ומוספין הערה כט) וז"ל: ונשאל רבנו, מי ששכח לילה או שתי לילות, יברך בזולתה מן הימים או לאו, והשיב, מה שאבד אי אפשר להחזירו, אבל מן הלילה שנזכר עד סוף השבעה שבועות יברך. וישמיט בלילה האחרון אמירת תמימות * לפי שאינן תמימות, ויאמר היום ארבעים ותשעה יום שהם שבעה שבועות בעומר. ומי ששכח ולא בירך על העומר בתחלת הלילה יכול להשלים הברכה כל הלילה, ואין לו להשלימה ביום, והוא דבר המשנה דבר שמצוותו ביום כשר כל היום, ודבר שמצותו בלילה כשר כל הלילה. עכ"ל. ושתי ע"ד כמוצא שלל רב. ונמצא דמ"ש בס"ד בסמוך, לבאר דעת הרמב"ם ביד החזקה, אמת ויציב. ישמע חכם ויוסף לקח.

→ (ו) ולא אכחד שראינו לכמה ראשונים שפסקו בכל זאת שאם שכח לגמרי לילה ויום, שלא יכול להמשיך לספור עם ברכה, אולם מוכח מדבריהם להדיא שלא פסקו כן מכח ודאי, אלא מכח ספק. ובהגלות נגלות דברי כל רבותינו הגאונים והראשונים רוב בנין ומנין, שאם שכח, יכול להמשיך עם ברכה, אין אחרי גילוי האמת ולא כלום. ומעתה אביא לפניך דברי רבותינו שפסקו מספק, ובין תבין בלשונם, שלא ראו, או שלא בא לידם הנוסח הנכון בגאונים. וזה יצא ראשונה. בעלי התוס' (מגילה כא.) ה"ד בה"ג, ושוב כתבו: „אבל אם שכח לילה ויום לא ימנה עוד בברכה דבעינן תמימות וליכא". (וידוע שבעלי התוס' היו רבים ואפשר שממסכת למסכת תרי בעלים הם. וכמ"ש בשו"ת יביע אומר ה"ד סי' טו אות ב. ולק"מ). ולא שמיע להו ד' רה"ג החולק. ושני בקודש באו"ז (ח"ב סי' שכט) וז"ל: וכבר שאלו לר' יעקב ב"ר יקר

* לשון זו מובאת בסידור רב סעדיה גאון (עמוד קנד) שמסיים אחרי מ"ט יום, דהוון שבעה שבועי שלמי, ע"כ. שמשמעותו „שלמים", והיינו „תמימות" שכתב הרמב"ם. וכ"ה מנהג תימן כמ"ש הרב קאפח נר"ו שם.

זצ"ל מי ש
לית, שכר
ולספור,
[ראב"ה]
ברכה לבג
לחלוק על
וכ"ה במר
„לא מברך
אות ח). ו
ראב"ה ע
המכרעת ו
יום ואין כ
הא קמן ע
לבו שר'.
ימים מודי
מ) איתא
אור זרוע
ויענה אמן
אך יברך ו
מאמר הא
בעיני מהו
הכריע, וג
האו"ז, וה
י"א כי לד
[מהר"ם ו
כר' יהודא
שב) פסק
ולא מצאו
(פסחים כ
לא יספור
וכן נראה

זצ"ל מי ששכח ולא בירך בלילה מחו שיברך ביום, ואמר שכר ספירה יהבו ליה, שכר ספירה בזמנה לא יהבו ליה, אבל איני יודע אם אמר למחר לברך ולספור, [או] השיב להם שיספור בלא ברכה. ומורי רבינו אבי העזרי [ראבי"ה] אמר דודאי כי שכח ולא בירך בלילה לא יברך ביום משום ברכה לבטלה, אבל מונה למחר בלא ברכה. ולולא שהוא קשה בעיניו לחלוק על הלכות גדולות היה נראה בעיניו לומר אפילו לברך. עכ"ל. וכ"ה במרדכי (מגילה סי' תתג) ועוד*. וכנראה בא לידם נוסח בה"ג „לא מברך בשאר יומי“. והנכון כנוסח „מברך בשאר יומי“ (כדלהלן סוף אות ח). והסיום בשם ראבי"ה מובא בראבי"ה (סי' תקכו). ומשמע שד' ראבי"ה שימשיך עם ברכה. אולם באו"ז סיים (ס"ס שכט): והדעת המכרעת דהיכא שחיסר יום אחד דאינו מברך אח"כ דהא אין כאן חמשים יום ואין כאן תמימות, אבל ספירה בלא ברכה סופר ולית לן בזה. עכ"ל. הא קמון שע"פ הכרעת הדעת פסק כן, ולא ראה ד' רה"ג, וגם לא שת לבו שד' בה"ג ודעימיה אם שכח רק ביום ראשון שהפסיד, אבל שאר ימים מודים כלם שיכול להמשיך עם ברכה. וכאמור. ובסי' מהרי"ל (עמוד מ) איתא: ואם שוב שכח עוד בליל שני בזה פליגי ביה רבוותא, דספר אור זרוע כתב שאין לו לברך שוב. בשום לילה, אך יעמוד אצל המברכים ויענה אמן אחריהם ויספור עמהן. ושאר רבותינו כתבו שלא הפסיד מידי, אך יברך ויספור כל פעם שזוכר אחר שוכחו. והיה המורה אל השואל לקיים מאמר האו"ז כי הוא היה מתייחס אחריו והיה בחור נחמד נושא חן בעיני מהר"י סגל מתוך חריפותו והיה שמו יצחק א"ז. עכ"ל. הרי שלא הכריע, וגם שאר רבותינו (מסתמא חכמי התוס') שהם רבים חולקים על האו"ז, והלכה כרבים. ואמנם בסי' ארחות חיים (ה' ספה"ע אות ה) כתב י"א כי להוציא עצמו מן המחלוקת סופר בלא ברכה. וכן דעת הר"מ נ"ע [מהר"ם מרוטנבורג]. עכ"ל. ואותם י"א לא ידעו מהכרעת רה"ג דלא כר' יהודאי גאון. ובאמת שגם מהר"ם מרוטנבורג בתשובה (פראג, סי' שב) פסק בהחלט כד' התוס' שחלקו על בה"ג, שממשיך לספור עם ברכה. ולא מצאנו למהר"ם איפה כתב כדברי הא"ה. ובספר חי' ריבב"ן העניו (פסחים סח.) כתב: ויש גאונים שאומרים מיכן אם טעה ולא ספר בלילה לא יספור ביום, ולא יברך כלל אפילו בלילות אחרות, שאין תמימות. וכן נראה לי דכתיב תספרו חמשים יום כל מ"ט יום תספור, ואם לא

* ובתשובות רש"י (סי' רנד) מובאת השאלה לרש"י וחסרה התשובה. ומסתמא רש"י יסבור ד' ר"י בר יקר. וממה שהאו"ז לא זכר ד' רש"י, משמע שרש"י לא חלק על רבו.

ספר בלילה אחת ונמצא שלא ספר נ' יום, וה"נ אם שכח ולא מנה לילה אחת. ויש גאונים שאומרים הואיל ובזה"ז דרבנן הוא אין מקפידין אם שכח לילה אחת לברך שאר לילות, ואינו נ"ל דבזמן ביהמ"ק קיים פטור, היאך יברך עכשיו, ויהא טפל חמור מן העיקר, ומוציא ברכה לבטלה, ויש סופרין בלא הזכרת השם היכא דטעה להוציא עצמו מן הספק. עכ"ל. ודבריו האחרונים מקשה אחת ע"ע.

ולדינא הגם שבס' האשכול (אלבק ח"ב עמוד 94) כתב: ומי שלא בירך בלילה הראשון על ספח"ע איפלגי בה כמה מרבוותא, דאיכא מאן דאמר שהפטיד כל המצוה שלא לברך עוד, משום דכתיב תמימות, ואיכא מ"ד שלא הפסיד. עכ"ל. ולא הכריע. עכ"פ לדינא לא שבקינן פשיטותיהו דכל רבוותא קמאי שלא הפסיד, ויכול להמשיך לספור עם ברכה, מפני ספיקא דכמה מרבוותא, בפרט שדעת רה"ג מכרעת להמשיך עם ברכה, והוא בתרא. והלכתא כבתראי. וכן עיקר.

ז) ומרן הב"י (סי' תפט) ה"ד בה"ג דאם שכח באחד מן הימים שלא יברך עוד בימים שלאחריו. וכתב: והר"ן כתב בשם מר יהודאי גאון, דמאן דלא מני עומר בליליא קמא לא מני בשאר יומי, פירוש משום דבעינן תמימות, אבל בשאר לילותא, היכא דלא מנה מאורתא מני ביממא, ורב האי חולק ואומר דאי משום דבעינן תמימות, שכח באחד מן הימים נמי חטר המנין. ולפיכך הוא אומר שאם לא ספר בלילה סופר ביום. עכ"ל. ומשמע דרבינו האי נמי לא איירי אלא בשכח לילה ונזכר ביום, אבל היכא דלא נזכר גם ביום אפשר דסבר שלא יברך. אלא שרבינו [הטור] כתב שדעת רבינו האי כדעת ר"י, ולר"י כיון דתליא טעמא דבכל לילה מצוה בפני עצמה היא, ודאי אפילו אם לא נזכר ביום נמי מברך בשאר לילות. עכ"ל הב"י. ובש"ע (שם ס"ח) פסק כדעת בה"ג שאם שכח באחד מן הימים מונה בשאר ימים בלא ברכה. ומסתמא לפי פירושו בב"י בתנאי שלא מנה ביום, שאם כן, אפשר דמועיל וממשיך בשאר ימים עם ברכה ואמנם יש לומר ממה שמרן בסוף סעיף ח' הנ"ל פסק, בדיון מסופק שיכול לספור עוד עם ברכה, והשמיט דיון של הסופר ביום (שהביא בב"י שם בסמוך בשם תה"ד), משמע שספירת יום לא מהניא. ושוב בינותי דלא שמייה השמטה, דמכיון דהוייא פשטא דמנהגא כמ"ש בתה"ד, וגם טעמא, דמקרי שפיר תמימות הואיל ולא דילג יום אחד לגמרי" משא"כ, בודאי שכח יום אחד, נהיגי כהלכות גדולות" וכלשון תה"ד המובא ביתה יוסף.

ודעת

בס' מאה ז'
דעתו בפירו'
והיום שנים.
"מצוה למי
וממילא מו.
שאפילו שכ
היכא דנזכו
שלא יברך"
בה"ג, שידו
(ע' יד מלא
ורק חלק מ
רה"ג פירש
עיקר נגד ז

ח) א
בה"ג ודעינ
שממשיך ע
דעלמא מו
קם דינא כ'
עם ברכה.
מספק, וגם
כדעת רה"
כדעת רה"
כל ספק, כ'
אימתי אתו
הוייא מליל
מאן דאמר
ועוד יש מו
[וכמ"ש ב'
בשלימות,
כ"י] ורס"ו
שהביאו הנ
[או שיש מ
וא"ח ועוד

→ ודעת לנבון נקל שמרו הב"י לא ראה לשון רה"ג ממש המובאת בס' מאה שערים (ובתשה"ג אסף הנ"ל אות ב ועוד) ששם מבוארת דעתו בפירוש שאפילו שכח לגמרי, שיכול לומר אתמול היה יום אחר, והיום שנים, ואין לו שום חסרון, ושכל לילה מצוה בפני עצמה, וכלשונו: „מצוה למימני כולהו", ואין מנין אחד מעכב את כל המנין, ע"ש. וממילא מובן שמרן הב"י הגם שראה דעת התוס' ר"י והרא"ש והטור, שאפילו שכח לגמרי, ממשיך עם ברכה, ובדעת רה"ג הוא מפרש דדוקא היכא דנזכר ומנה ביום, „אבל היכא דלא נזכר גם ביום, אפשר דסבר שלא יברך" כלשונו בב"י הנ"ל. ולכן מרן הב"י היה מוכרח לפסוק כדעת בה"ג, שידוע שהתוס' פעמים פוסקים כד' בה"ג לפי שדבריו דברי קבלה (ע' יד מלאכי). וכמו שבאמת בנ"ד פסקו התוס' (במגילה כא.) כבה"ג, ורק חלק מחכמי התוס' (מנחות סו.) פסקו דלא כוותיה. ומכיון שגם בד' רה"ג פירש הב"י פירוש שהוא קרוב לד' בה"ג, ממילא הו"ל הגאונים עיקר נגד ד' התוס' והרא"ש ודעימיהו. וגם סב"ל קאי איסודן.

→ ח) אולם בהגלות נגלות, שדעת רבנו האי גאון, לא כן, וגם דעת בה"ג ודעימיהו, מיירו רק גבי יום ראשון בלבד, ואילו שאר ימים, מודים שממשיך עם ברכה, אפילו בלי שספר ביום, וכדעת רה"ג, וכידוע שרובא דעלמא מונין ביום ראשון, לכן לא קיים כלל מי שישכח ביום א', ממילא קם דינא כד' רה"ג וכל הגאונים דבשאר ימים, אם שכח, שיכול להמשיך עם ברכה. וכל מה שכתבו כמה ראשונים להחמיר (כדלעיל אות ה) היה מספק, וגם שלא באה לידם תשובת רה"ג, וגם שדעת רוב ככל הראשונים כדעת רה"ג. וכאמור. וגם מרן ז"ל לא ראה שדעת רוב ככל הראשונים כדעת רה"ג, ואילו הוזה שמיע ליה, ודאי דהוזה פסיק כוותיהו. ללא כל ספק. כי טעם בה"ג ביארנהו לעיל, שמפרש מ"ש בגמ' (מנחות סו.) אימתי אתה מוצא תמימות, בזמן שאתה מתחיל לימנות מבערב. והתחלה הוייא מליל ט"ז, שהוא יום א' של העומר. ורה"ג חולק עליו, דלא חזינא מאן דאמר משום לילה ראשון, או מ"ד בעינן תמימות וליכא. כיעו"ש. ועוד יש מפרשים תמימות שמתחיל לימנות מבערב, ר"ל מהשקיעה ואילך [וכמ"ש בשו"ת יצחק ירנן ח"ג סי' חי], ואיכא דמפרשי, דכאשר מסיים בשלימות, אומר: „שבעה שבועות תמימות" [כלשון הרמב"ם בתשובה כ"ז] ורס"ג גורס: „שבעה שבועות שלמי". או עוד פירוש של המדרש שהביאו המאירי והעיטור וראבי"ה ועוד (הבאתיו ביצי"ר ח"ג עמוד קנט) [או שיש מ"ד כיון דספה"ע דרבנן לא בעינן תמימות וכמ"ש בעל העיטור וא"ח ועוד]. אשר על כן אין שום סיבה לפסוק כד' בה"ג, זולתי מ"ש

ביד חכמים שהם תקנו את הברכות, למנוע מי שאינו ראוי לכך, כמו קנס, שלא יברך, אלא ימנו ללא ברכה, דלא כל הרוצה ליטול את השם יבוא ויטול. שהרי מעיקרא ברכות אינן מעכבות, והרמב"ם פסק: „מנה ולא בירך יצא“. אולם יש עוד תוספת קולות שנצטרף את החלכה להקל לכל מי שנאנס כגון, מסופק, או נזכר וספר בביה"ש, ועוד ועוד, כמבואר להלן בסמוך.

א — מי ששכח לספור בלילה וספר ביום בלא ברכה כמנהג העולם, סמכינן שפיר אספק זה דספירת יום מהנייא, ואפי' שהפר"ח שדי נרגא בספק זה, מ"מ לפה"א ניחא, כיון שמעיקר דינא כל לילה מצוה בפני עצמה. ותו לא צריכינן למ"ש ליישב הנה"ש (וינטורא סק"ה) בטוטר"ד. וכיוון בקדשו למ"ש מהרי"ש נתנוזן בשו"ת שואל ומשיב (רביעאה, ח"ג סי' קכז דפ"ד ע"ד). ע"ש. וע"ע למהר"י עייאש במטה יהודה (סי' תפט). ובסי' יפה ללב (ח"ב סי' תפט אות יוד ואילך).

ב — מי שמסופק אם ספר אתמול, יש לספור עם ברכה כפסק מרן (בסעיף ז). ואע"פ שהרב בית דוד (סי' רסח) שדי נרגא אס"ס זה, וס"ל דלא הוי ספק גמור, שבספק שמא ספר ביום, איכא ס"ס להחמיר שמא ספירת יום ל"מ. ושור"ר שכ"כ העה"ש. מ"מ כיון שמעיקר דינא כל לילה מצוה בפ"ע, יש לזה סימוכין דקשוט, ולא מצרכינן שיחא ס"ס גמור.

ג — כן, מי שנזכר בבין השמשות, ומנה או, דינא יתיב דהועיל, שימשיך לספור עם ברכה, שהרי רה"ג כתב שיאמר אפילו בלילה, אתמול היה כו"ב לעומר, והיום כו"ב לעומר, ומועיל. ולכן יכול לספור ברגע שנזכר, ויועיל. [ולא כמ"ש בשו"ת יציר"ר ח"ג סי' יט].

ד — והוא הדין מי שמסופק אם שקעה השמש, שיספור אז ויועיל. דגם מי שמחמיר בביה"ש, מודה במסופק, וכמ"ש במשנ"ב (סק"ז) ורעק"א (בס"ס מט) ובסי' ברכת הבית (הובא בשו"ת יביע אומר ח"ד ס"ס מג). וע"ע נה"ש וינטורא (סוף סק"ב).

ה — גם אם מסופק אם ספר ביום, נמי יש להקל, שימשיך לספור עם ברכה, דהגם שהעה"ש פסק כהרב בית דוד שלא יועיל מס"ס להחמיר (כמש"ל בסמוך) מ"מ כיון שמעיקר דינא כל לילה בפ"ע, שפיר סמכינן. וגם בתשובה אחרת בס"ד ביארנו שדי' הב"ד אינם מוכרחים כל כך, כיון שצריך הספק השני להיות שקול, דלא היא, דמעיקרא פירכא שהרי מבואר בתשובת הרשב"א גופיה, שספק ספיקא הוא מטעם רוב, וממילא כבר בספק הראשון הו"ל מחצה על מחצה, וספק שני אפילו אינו שקול כבר הו"ל רוב. [וע"ע בשו"ת יצחק ירנן ח"ג סי' ח"י אות א"ב ע"ש].

ומזה יש ליישב בס"ד מה שהוקשה למהר"י בוכריץ בס' זכרון יוסף שם ראש עמוד כז ע"ש ודו"ק.

ו — וכן כל מי שטעה וספר לא נכון, או מסופק אם ספר נכון, שבכלם יכול להמשיך לספור למחרת בלילה עם ברכה. וכגון הא דנשאל בשו"ת חיים וחסד למהר"ח חורי ז"ל (סי' יז) אודות מי שספר בטעות בליל ט"ו, היום י"ד ימים שהם שני שבועות ויום א' (שמנין הימים טעות, ואילו בפירוט ספר נכון, ב' שבועות ויום א' שהם ט"ו יום), והעלה שיצא י"ח, שנעשה כמי שטעה וחזר תוך כדי דיבור, וסומך על מה שאמר אח"כ בפירוט, ושקו"ט ע"ש. ואמאי דסליק, עיין מ"ש מוהרמ"ך בהגחה בשו"ת בן פורת יוסף (ח"ג ס"ס כג). ולפי האמור לא יהא אלא ספק, וכבר פסק מרן שבספק יוכל להמשיך עם ברכה. ובפרט דקו"ל דשבועות נמי למצוה הוי רק לכתחלה וכמ"ש מו"ר ועט"ר מרן ראש הישיבה נר"ו בשו"ת מכתם לדוד (סי' א' עמוד סט ואילך). ובשו"ת חסד ואמת (שם עמוד יט) וע"ע בס' זכרון יוסף (בוכריץ, חא"ח סי' יד עמוד כז ע"ש). ובשו"ת בן פורת יוסף (סי' כג). וכ"ש שבהצטרף שכל לילה מצוה בפני עצמה שיכול להמשיך עם ברכה בשופי.

ומינה נמי למ"ש בשו"ת חסד ואמת למהר"ם עידאן ז"ל (סי' ז) שנשאל אודות מי שטעה במנין השבועות, ומנה רק הימים כראוי. ע"ש. שגם כן נלע"ד שהוא הדיון שיכול להמשיך למנות עם ברכה, מטעם האמור, דעכ"פ מידי ספק לא פלט, וקו"ל דבספק בספה"ע מברך כד' מרן. ושור"ר בחסד ואמת שה"ד מוהר"ם זקן מאזוז ז"ל שכתב כדברינו דכיון שהיא מחלוקת הפוס', הו"ל כנסתפק, ויספור עם ברכה כד' מרן. ע"ש. וכ"ש לפה"א שהעיקר כל לילה מצוה בפ"ע שממשיך עם ברכה.

וגדולה מזאת ראינו למהר"ש נתנזון בשו"ת שואל ומשיב (רביעאה ח"ג סי' קכז) שדן במי שטעה לספור במקום ט"ז ימים שהם שני שבועות וב' ימים, אמר בבירור: י"ז ימים, אלא שאינו זוכר אם אמר ב' שבועות וב' ימים, או ג' ימים. והעלה שיכול להמשיך ולספור עם ברכה, מכמה סיבות שסומך על הש"ץ שספר נכון ואם חזר ביום וספר נכון מועיל (שאם קצר בלילה בפיסול, יתקן ביום) ומהיות טוב תמיד יכוין שאם יטעה יסמוך על הש"ץ. ע"ש. והגם שו"ל ע"ד וכמ"ש בגליון ספרי, מ"מ לפע"ד דבריו נכונים דדמי לנסתפק. וכאמור. ובפרט שהעיקר שכל לילה מצוה בפני עצמה, שיכול להמשיך לספור עם ברכה.

ז — וכן גבי קטן שהגדיל ונעשה ברי"מ מצוה בתוך ימי העומר, יכול להמשיך לספור עם ברכה, לפי שכל לילה מצוה בפני עצמה, ולמה

נפסידנו, ובפ מצוה מבחינו בתשובה אח שהאריך מו" היות לפי מה אתי שפיר. | יב, דעכ"פ ו בברכה. ע"ש ברכה, הם ר

וטרם ז או כתב, או למטמוני"ם. לילה מצוה כדיבור, שכב והעלה דלא ותשקוט האר תורת חיים. מוהרמ"ך ז וז"ל בקיצור מכאן ואילך סוף האמת ז והכלבו שכח מצוה בפני ז עשינו חילוק

פירות
(א) מי לא ספר ביו עם ברכה, לז או פשע ולא שחכמים קבו העומר בלי ז הבאה לזוהר

נפסידנו, ובפרט אם התחיל כראוי וספר כל יום, או עד כה היה מקיים מצוה מבחינת חינוך, ומכאן ואילך יקיים בתור חיוב. [ובפרט לפי שהעלינו בתשובה אחרת בס"ד, שספה"ע בזה"ז מדאורייתא]. וממילא כל מה שהאריך מו"ר ועט"ר ג"ע הראש"ל נר"ו בשו"ת יביע אומר ח"ג סי' כח, היה לפי מה שנהגו עד כה. אבל בהגלות נגלות שכל לילה מצוה בפ"ע. אתי שפיר. [ואגב דאיירי, אמיא מלתא, דחזינא ביבי"א ח"ג שם אות יב, דעכ"פ רבו הגאונים דס"ל בשכח לספור יום א' שאינו סופר עוד בברכה. ע"ש. הנה לפה"א הם מעט, ואילו הסוברים בשכח שממשיך עם ברכה, הם רבים. ודבריהם עיקר].

וטרם אסיים לא אכלה שפתי להעיר, דגם מי שהרהר את הספירה, או כתב, או כתב בראשי תיבות, או שעשה סימן בכתב כגון יום א' למטמוני"ם. בכולם נלע"ד שיכול להמשיך לספור עם ברכה מטעם שכל לילה מצוה בפני עצמה, אבל לא מטעם שהרהור כדיבור, או כתיבה כדיבור, שכבר האריך בזה מו"ר ועט"ר הגאון נר"ו בשו"ת מכתם לדוד, והעלה דלא היא, והעיקר כדבריו. אלא שלמעשה מקילים מטעם הנ"ל. ותשקוט הארש. הנלע"ד כתבתי בס"ד. והשו"ת יאר עינינו באור תוה"ק תורת חיים. אמן. [כעת בשעת ההדפסה מצאתי בס' פני משה (סבו של מוהרמ"ך) הנד"מ שגם הוא העלה דמי ששכח לגמרי יכול להמשיך, וז"ל בקיצור: ובאמת לא ידעתי מה כל החרדה דאפילו שכח, כי מברך מכאן ואילך מאי הוי, דעל כרחינו אינה נקראת ברכה לבטלה כיון דסוף סוף האמת הוא כן, ולא שיקר בדבריו כלל. ע"כ. ושוב מצא באבודרהם והכלבו שכתבו בפשטות שיכול להמשיך לספור עם ברכה דכל לילה מצוה בפני עצמה. ע"ש. ולפי האמור כן דעת רוב ככל הראשונים. אך עשינו חילוק וכאמור].

פירות הנושרין:

(א) מי ששכח לספור יום אחד בעומר (ואפילו ביום ראשון) וגם לא ספר ביום כלל, אם היה באונס, יכול להמשיך לספור בשאר ימים עם ברכה, לפי שמעיקר הדין, כל לילה מצוה בפני עצמה, אבל מי שהזיז או פשע ולא ספר לילה אחת, אינו רשאי לספור עוד עם ברכה לפי שחכמים קבעו לברך, והם קונסים אותו שלא יברך, אלא ימשיך לספור העומר בלי ברכה, וישתדל לשמוע הברכה מהשליח צבור, וישתדל בשנה הבאה ליזהר שלא יחסר שום לילה.

- (ב) כמו כן מי שמסופק אם ספר אתמול, יכול להמשיך לספור עם ברכה.
- (ג) כן מי שספר ביום [כמובן בלי ברכה], שיכול להמשיך לספור עם ברכה, וכן אם מסופק אם ספר ביום, שממשיך עם ברכה.
- (ד) וכן מי שנזכר בבין השמשות וספר אז, שמועיל, ויכול להמשיך עם ברכה. וכן אם מסופק אם שקעה השמש, וספר אז, שיכול להמשיך עם ברכה.
- (ה) וכן כל מי שטעה או שספק לו אם ספר נכון, או לא, יכול להמשיך לספור עם ברכה.
- (ו) ילד קטן שהגדיל בימי העומר ונעשה בר-מצוה, אפילו שעד עכשיו ספר בתור חינוך, חייב מכאן ואילך לספור את העומר עם ברכה, לפי שכל לילה מצוה בפני עצמה.

L

סימן ג"ן

אם מצות ספירת העומר בזמן הזה מן התורה

בס"ד שלחי התשי"מ, בתוספת נוסף

עמדתו ואתבונן אם מצוות ספירת העומר בזמן הזה מדאורייתא, או מדרבנן, וזה החלי בעזר צורי וגואלי.

(א) בשאלות דרב אחאי גאון (פ' אמור שאילתא קו) איתא: שאילתא, דמחייבין דבית ישראל למימני שבועה שבועי משיתסר בניסן וכו' דכתיב וספרתם לכם ממחרת השבת וגו' וצריכינן למימני מאורתא דכתיב שבע שבתות תמימות תהיינה ואימתי את מונה אותן תמימות בזמן שאת מונה מבערב, ולא לב"ד בלבד הוא דקא מוזהר רחמנא למימנא, אלא לכולהו ישראל דחגי' וספרתם לכם שתהא ספירה לכל אחד ואחד וכו'. ואמר אביי מצוה למימנא יומי ומצוה למימנא שבועי, רבנן דבי רב אשי מנו יומי ומנו שבועי, אממר מני יומי ולא מני שבועי אמר זכר למקדש בעלמא הוא, ולית הלכתא כוותיה. עכ"ל. ושמע מינה שיש חיוב מדאורייתא לספור העומר, ושיש צריכות למנות מבערב בשביל תמימות (ושהמצוה לכל יחד ולא רק לב"ד), ושדעת אממר בלבד ספירת העומר זכר למקדש, דהיינו דרבנן, אבל אביי ורבנן דבי רב אשי סברי שמצות ספה"ע דאורייתא, ומדסיים השאלות, ע"ד אממר

„ולית הלכתא: בזה"ז. [ודוחי למקדש"י. דזי דבי רב אשי זמרן בכסף נ ובאמת ורבנן דבי ר מימרא דאמי וכמבואר לה דרב יהודאי. עשה מצות ו יצחק ברי רז לב שומע, מ ספה"ע" (ורו שלמה אבן ג במאה שעריו הרמב"ם בסנ ומוספין הכ" יום יום שבו שקדמנו מצוה היינו אומרים וכ"ה בספר ז עמוד 177) נ למימני שבוע וכ"כ ברוקח ואילו ד' אמי כרבנן דבי ר המאורות (פי תתג) כלשון מן התורה. ו (ב) גם ד למימני יומי ז למימני שבוע והשמיט מימר

שצעה עשר יום ואמר צדורר כיום שצעה עשר יום ואח"כ
 צמולטיק כששמע מהשי"ן שאמר שצעה עשר יום זכר שכתב
 ספר החמול שצעה עשר יום אבל איתו זכר אם סיים שחס
 שני שצעות ושני ימים או אמר ושלשה ימים ושאל מה לעשות
 עי"ש מ"ש בזה. ועיי' בא"ח על גליון כ"ט כ"ח א"ח ז' דמי
 שהיה און צליה ויפור ביום אחר הקדורה בלא ברכה ואח"כ
 יספור בכל הימים צדרכה ועיי' בשע"ת ס"ק כ' ועיי' צעיקרי
 הד"ט סי' כ"ח אות ד' שצציה דיעות האחרונים בזה והעלה
 ג"כ כ"ל יע"ש. ועיי' בספר מאורי אור בחלק קן עכו"ר דף
 קע"ג ע"ב ש"י וז"ל ומסבחה און בימי עומר שאינו מצדק
 כלום ומסביר כל שלאחריו משום חמימות ע"כ שרי לספור
 בלא ברכה דלא שייך ולאו אלא היום אבל המנין דברים צענמח
 ולא יסמוך לספור ביום כיון דלאו זמנו ישכח כמו צפ"ק
 דפסחים צביטול ועיי' בחידושים וביאורים מהגאון מהר"ז
 מרגליות בהלכות און אות ל"ח שהעלה דלון הספר העומר
 ח"א לא היה לו מי שיעסוק צדרכה המה עלה לו ויכול
 לספור בשאר הימים ואף לכתחילה יוכל לעשות כן אם הוא
 צענון שא"א לא יספור בעודו און לא יוכל לספור אח"כ בשאר
 הימים צדרכה כגון מי שצריך להיות און כל הלילה והיום עד
 אחר לבי"כ של יום הבא או מי ששכח לספור צליה וציוס ואחר
 ששעה און זכר וקדורת המה תהיה צליה יש לו לעשות כן
 לספור בעודו און משום הקנה שאר הימים שיוכל לספור
 צדרכה. אף שרא"ח דברי החיד"א במחציר סי' תפ"ט עיי"ש.
 ואף דבשע"ת כאן נראה כמסכים להמחציר מ"מ בחידושים
 ה"ל חזר צו יע"ש. מוצא בש"ח אות י"ח.

יד שם אבל אם

הוא משופק וכו'. כ' בספר מאורי אור
 בחלק עוד נמועד דף ל"ב ע"א ח"א דספק צדרכה
 להקל שאני הכא שיש גדולי הפוסקים דגם בודאי שכה מצדק
 כמ"ש הב"י ובצדקה נראה ח"א דכתיב חמימות כיון דלא כתיב
 הספרו יום ציומו כמ"ש שכן צדכחו דדרשינן ולא צדכח אחרת
 רק הספרו חמישים יום מני להשנים ולומר החמול ושגשום כי
 כך ח"א שאלה הקפידו בכך ולא חשו לפרושי לקיים בזה חיבה
 חמיונות כיון דלא נריך לגדולי הקדמונים כמ"ש חוספה מנוחת
 שם ועכ"פ מאן דצבי למעצד כזאה שפיר עמיד ח"א שאינו
 מצדק עוד. ונראה סוף מלשון הזכר פי' אמור שכי דחושבנה
 לא חשעצוד מיניי המ"ל עפי דלא חתנשי מוני דיתכן על שכתח
 יום ציומו אלא דתחכוון להורות אבד לגמרי דוקא ועיי' בסי'
 אולר החיים פר"ש אמור מלוא ש"י שכי דכל לילה חלק מלוא
 צפ"ע ואם שכה ולא מנה צליה מונה ביום צדרכה ואם גם
 ביום שכה מונה בשאר לילות צדרכה כך הוא דעת כל הראשונים
 ואין ציד פוסק אחד להכריע נגד רוב בנין ורוב מניין וכך
 הנהיג אהמ"ר ז"ל וכל הצדיקים כך הלכה פסוקה בלי נגמס
 עכ"ל ועיי' אריכות גדול בזה. ואם כי עדותו נאמנה מאוד
 עכ"ל לא נוכל להורות הלכה נעמשה נגד הכרעת הש"ע. L

דאורייתא חבל ממו"ש לוי"ט דוי"ט נמי ח"ק
 כיו הצדלה דאורייתא עיי"ש וצדק
 עפ"מ"ג בא"א סקט"ו בדין חדיר דרבנן
 תורה ועיי' ירושלמי פי"ד דגזיר ח"א בסי'
 בתדיר ומקודש וגם בלא"ה י"ל למעיי בק"ע
 בברכ"י לעיל סי' צ' ובתשרי גי"ב מהיק הא"ת
 דשל תורה או מד"ק קודם לתדיר דרבנן ועיי'
 סי' שכי דאורייתא קודם לדרבנן וצ"ל דסי'
 אבל בשאג"א סי' ב' וסי' כ"ב הוכיח שאין
 חסל"א סי' ב' מ"ש ע"ד השאג"א בזה ועיי' בק"ע
 פכ"ט מהלכות שבת ה"ו בענין אם של תורה
 דרבנן.

הוא סעי' י אפור לאכול חדש וכו'. עיי' בסי'
 ובפ"ת כאן ובש"ע ס"ב ס"ב ס"ב ס"ב
 וי"ז וצעיקרי כד"ט סי' י"ט אות י"ז שהצ"ח
 בדין חדש צדכ"ו ועיי' בספר מאורי אור בחלק
 ל"ב ע"א ש"י דמ"ש צע"ע אסור לאכול חדש
 אבל בספק שרי כמ"ש בע"ט. ציו"ד סי' ר"ג
 כל פוסקים ראשונים וכתמ"ה הקפיד שלא למהות
 וכן הרמ"א והטו"ז שם מקילים בספק ח"א דלא
 שהעמיקו בחריפות להקל לגמרי אינו כדאי
 ומסקנת בע"ט ובעלי הש"ע ויע"ש לענין שפ"ק
 [ועיי' בצדכות אמרי שמואל על סי' מעשה רב
 שאלה צדכ"ה באון רבי ר' העשיל ז"ל שזרה
 עליו ספק איסור חדש ע"כ. והוא כחז עט"ס
 ועיי' בא"ח מהב"ט מבוטאשעטס כמ"ס חידושי
 שם שהחמירו ע"ע צדכ"ו חדש וכו"ל בזה.
 המקילים אין עליהם חשש לא חתגודו שהרי אפשר
 מאכול או שכה הוא מלך שהוא שונא כעת ח"א
 משקה הכוא ולא מנכר כלל שטעשה מלך אפרושי
 יע"ש ועיי' בשו"ת עולת שמואל סי' ס"ב שהיה
 וסכתק חי מותר לערבו ולצטלו צדכ"ו כמו תרומת
 עיי"ש. ועיי' בפמ"ג בא"ח סס"י ר"נ"ע שכי דמי שכה
 חדש ואין לו להצדלה כ"ח שכה מחדש אפור לו
 לומר דיתן לאחרים לשחות כיון דלעתה אסור
 הצדלה מאחרים יע"ש. ועיי' בספר חקך כלכ"ד דף
 שכי דהפמ"ג לא כחז כן רק צדכ"ו חדש דוקא
 שנוכח חומרת צדכ"ו דבר לחוש לדעת הפוסקים
 מותר להאכיל דבר זה לאיש אחר בנוכח כיתר
 בזה על לפני עור ורק צדכ"ו חדש יש להחמיר
 בשו"ת דברי מנחם שטיינברג סימן נ"ז שהצריך צדכ"ו
 אינו נוכח חדש צל איי ומי"מ מסוק ד"ש יחמיר
 בשו"ת שאגת אריי החדשות דמחמיר דגם צדכ"ו
 ח"י ועיי' בשו"ת רציונו משולם אגרו"א סי' מ"א
 בזה ועיי' בשו"ת מהר"ם מרומינוצור סי' י"ג דחט"ס
 כי ימנע קודם פסח אי יש צדכ"ו משום איסור ח"א
 ועיי' בשו"ת פסח אי יש צדכ"ו משום איסור ח"א
 צל עכו"ם שהצריך בזה עיי"ש. [ועיי' בשו"ת חסד
 מהר"ת מחו"ת סי' נ"ב בדין כיתר חדש צדכ"ו צל גוף
 מ"ש בזה. ועיי' בשו"ת מהר"ש סימן ס"ג שכתב
 על צ"י צדכ"ו שאין נזכרין מהשם איסור חדש צדכ"ו
 עיי' רוקח סי' רצ"ד שפסק דהחדש נוהג גם בחו"ל
 משקים היוצאים מהם כמותם ובתשרי מותר

בחדש הר"י
 ב"ב ביה"ז דו
 מהירושלמי
 יהיה דמוקי
 עומר בתחיל
 האסור אי"כ
 והיום במ"ס ד
 דראי"א שעו
 ה"ל שיעורין
 החדש בחו"ל
 באיסור דרבנן
 מלכוב הנ
 ש"ע שרי אבי
 סי' ק"י"ב וב
 סקט"ו ושם
 עכ"רם והביא
 בח
 דמעשר כדאי
 חדש נוהג בשל
 הל"ב בא"י משא
 מהר"א מרי"ה
 ה"ל אצל ישראל
 כמ"מ קאמר ל
 דבר ומה שאבי
 במנחות סי"ח אל
 ח"ת ה' ע"ב מה
 פ"ב שם ר"ת שו
 מה"ג ירושה הוא
 דאמאי קרי לו
 ה"ב וא"ל דהגוי
 ק"ע ע"ב שטף בהו
 אחר ג' הכל לבו
 תורה שדה חבירו
 ה"ו דמנחות ה'
 עומב ולא חביא ו
 כ"ח והגד רואה
 אחרונים בזה ועיי'
 ה"ג בזה ותי'
 עכ"רם ישראל ש
 ש"כבר קדמו ב
 מהר"ש"א בפס
 מאתי כן בעיטור
 דמוכח להיפוך
 ח"ב י"ד סי' ו
 ש"ס ה"ל ובמח"כ
 כשאלו כו"ת מן
 ב"ב בכל ז"ת ה
 ח"ח ע"י תעו
 ח"תו לפלפל בזה
 ש"ח ש"ח שהעלו
 מהביא ראי"ה מסו
 ח"ת מהש"ס דזה ו
 ע"ד ש"ח משום דהוי
 ח"ה ברי' דרי"

ספר ארחות חיים
 חלק ג'
 ס"ו למ"ן כמ"ג צ"ח
 אצל ס"י נק"א

36

ג) ולפ"ז הואיל ונתבאר לעיל שאין הקטן פוטר את עצמו לכשיגדיל. נראה שכל מה שספר עד שהגדיל אינו חשוב כלום. שהרי פטור היה באותה שעה, והימים הראשונים יפלו. והוי כדון דילג לילה אחת שאינו יכול לספור עוד בברכה. דהאי נמי לא קרינא ביה תמימות. ואע"פ שעכשיו הוא שנתחייב במצות. לא חייבתו תורה במצוה זו. כיון שאינו יכול לקיים תמימות. מאיזה טעם שיהיה. ואדרבה יש צד לומר דגרע טפי כה"ג כיון שאינו ראוי ללילה בילה מעכבת בו. הן אמת דבסוכה (כו:) אמרינן אליבא דר"א דס"ל דבעינן סוכה הראויה לשבעה, כדכתיב חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים. דהא דכתיב כל האזרח בישראל ישבו בסוכות. אתא לרבוני גר שנתגייר בינתים וקטן שנתגדל בינתים. ע"ש. וא"כ ה"נ גילף מהתם. אולם אי מהא לא איריא דאשכחנא להפרישה יו"ד (סי"ט שצו) שכי דהא דק"ל קטן שהגדיל תוך ז' ימי אבלות שאינו נוהג אבלות. ומאי שנא מהא דאמר"י קטן שהגדיל תוך ימי החג חייב בסוכה אף לר"א (סוכה כו:). י"ל דשאני סוכה שכל יום ויום מצוה בפ"ע הוא ואין אחד תלוי בחבירו. וגם כל יום ויום חשוב כרגל בפ"ע לענין דחלוקים בקרבנותיהם כמ"ש בערבינו (י). ע"כ. ומ"ש בחילוק הא' שכל יום מצוה בפ"ע. אע"פ דלר"א בעינן סוכה הראויה לשבעה. צ"ל דגורת הכתוב היא להצריך שתהא ראויה לשבעה. לכל מי שנתחייב לפניו. (וכן שלא לצאת מסוכה לסוכה). אבל קטן שלא היה בר חיוב מעיקרא. עליו לקיים המצוה בשאר ימים הואיל וכל יום מצוה בפ"ע הוא. משא"כ לגבי סה"ע דחיישינן למ"ד דכולהו לילי מצוה אחת הן דבעינן תמימות. ממילא קטן שהגדיל אינו יכול לספור עוד בברכה. איברא דק"ל ע"ד הפרישה. מהגמ' הגיגה (ט). חגיגה ביום ראשון ונתפשט ביום שני א"כ. דלר"י יוחנן כל ז' הימים תשלומין דראשון הן. וכיון דלא חזי בראשון פטור אף בשני. וכ"פ הרמב"ם (פ"ב מה' חגיגה ה"ה). ע"ש. אלמא דלא אמרינן גבי חג שכל יום ויום מצוה בפ"ע הוא. ואף אם נהלק (אליבא דתי' הא' של הפרישה) בין מצות סוכה לקרבן חגיגה. מ"מ תקשה לך על תי' השני של הפרישה דיהיב טעמא דחלוקין בקרבנותיהם. וכל יום חשוב כרגל בפ"ע. דאדרבה לגבי יחיד כל ז' הימים תשלומין דראשון נינהו. וכדו יומא חשיבי. לחשבן כמצוה אחת. ודוחק לומר דר"א ס"ל כר' אושעיא שכולם תשלומין זה לזה. וע' בחי' הרטב"ן סוכה (מה). ד"ה ועוד. דהא דאמר"י שמיני עצרת רגל בפ"ע הוא. הוי כהיא דפסחים (צג). גר שנתגייר בין ב' פסחים וכן קטן שהגדיל בין ב' פסחים. חייב לעשות פסח שני. דברי רבי. ר' נתן אומר כל הזקוק לראשון זקוק לשני כו'. במאי קמיפלגי ר' סבר שני רגל בפ"ע הוא. ור"ב סבר שני תשלומין דראשון הוא. וה"נ רגל דשמ"ע לענין זה הוזכר. לפי שצ"ל חובת הרגלים ראייה וחגיגה. לפיכך אמרו רגל בפ"ע הוא שקטן שהגדיל וגר שנתגייר בינתים חייב בראיה ושמחה. ע"ש. וכ"כ בחי' הריטב"א שם. ולמדנו מכל זה דלא מחייבינן לקטן שהגדיל וגר שנתגייר בתוך ימי החג מדין חג הסוכות. ולא אמרינן שכל יום חשוב כרגל בפ"ע. ודלא כד' הפרישה הנ"ל. וצ"ע. ובאמת שראיתי להתפארט שמואל (סוף מ"ק) שעמד בקו הפרישה והניח בקושיא. והדק"ל מההיא דסוכה (כו:) לנ"ד. וכן ראיתי בשער הזקנים (דף קע"ג) שהביא ראיה זו מההיא דסוכה. ע"ש.

יד) וחמ"ת ראיית אור בשו"ת פרי הארץ ח"ג (האר"ח סי' א). שנשאל בדין קטן שהגדיל בתוך ימי העומר. וכן גר שנתגייר בינתים. אם סופר מכאן ואילך בברכה. והביא ההיא דסוכה (כו:). וחילק לנכון שאין ללמוד משם לחיובא בני"ד. דשאני הכא שהתורה חייבה לספור חמשים יום וכלהו יומי אגיד זה בזה. וא"כ קטן שהגדיל ביום חמישי לעומר. אינו יכול לספור. היום ה' ימים לעומר. משום דלדידיה כבר חלפו ועברו ד' הימים הראשונים ואין להם תשלומין. ודמי למאי דק"ל חגיגה ביום א' ונתפשט בשני פטור משום דתשלומין דראשון הן. וה"נ הואיל ובזמן חיובו בימים שעברו פטור היה. להיותו קטן. גם מכאן ולהלן פטור. וה"ה לגר שנתגייר בינתים. וה"ה לאונן לילה ויום שלמים. אבל אם נקבר מתו ביום וספר בו ביום בלי ברכה חייב לספור בשאר ימים בברכה. דהו"ל כדון מי שלא מנה בלילה ומנה ביום. וה"ה לגר שנתגייר ביום ראשון. וכן קטן שהגדיל ביום ראשון.

ספיקא וא"כ ממנ"פ אי"צ לברך שנית. ע"כ. ואינו מובן לע"ד. דהא בלילה לא בירך כלל רק בבוקרו של יום שלפניו. ואילו בלילה עליה אנו דנין. וא"כ אם הגיע מעל"ע בלילה לא נשאר לשיטת מהרש"ם אלא ספק אחד של דעת המרדכי. ולמ"ד ברכה"ת דאוי היה צריך לברך. וצ"ע.] וע' שו"ת תשורת שי ח"א (סי' קלג).

סימן כח
עוד בענין הנ"ל

76 יב) ומעתה הבא נבא לדין ספירת העומר. כי הגה ידועה מחלוקת הראשונים אם ספירת כל לילה ולילה מצוה בפ"ע היא. או כל הלילות כולם מצוה אחת הן כדכתיב תמימות תהיינה. שהבה"ג כ' שאם הפסיק יום אחד ולא ספר שוב אינו סופר דבעינן תמימות. וכ"כ התוס' מגילה (כא:). אבל התוס' מנחות (סו.) כ' ע"ד הבה"ג שהוא תימה גדולה ולא יתכן. ע"כ. וכ"ה דעת הרא"ש והמאירי (סוף פ"ע). וכ"כ הריטב"א (מגילה כא:) ושכן דעת רבותיו. וכ"כ האגודה (שם). ומהר"ם מרוטנברג ד"פ (סי' שב). וכ"כ שבולי הלקט (סי' רלז). ושכן דעת רבינו ישעיה. וכ"ה בס' המכריע (סי' כט). וע"ע בס' יראים (סי' קיד) בשם רב יהודאי גאון. שכי. היכא דאינשי ולא בריך שה"ע בחד יומא מברך בשאר יומי. וכ' עליו. ונראה הדבר. ע"ש. וע' בס' מאה שערים לר"י"ץ גיאת (עמוד קח). שכי בשם רב יהודאי גאון. ורב סעדיה גאון. שאם לא ספר בלילה הראשונה שוב אינו מברך בשאר לילות כלל. דתמימות בעינן וליכא. ורב כהן צדק חולק ואומר שמברך והולך בשאר לילות. ושכן דעת רה"ג שלא לחלק בין לילה הא' לשאר לילות. והר"צ גיאת העלה כרב יהודאי שלא עלו בידו תמימות בכיובי. ומ"מ סיים. אבל להתעכב מלספור שאר לילות אינו מתעכב אלא סופר והולך. ע"כ. ומשמע דבברכה קאמר. ומיהו הא"ח (ה' סה"ע אות ה) הביא מחלוקת רב יהודאי גאון. ורב עמרם גאון. [דס"ל כרב יהודאי. ואפשר שכן היה גורס בס' מאה שערים רע"ג במקום רס"ג. וכן בעל העיטור ח"ב (דקל"ז ע"א) הביא כן בשם רע"ג. ע"ש.] עם רה"ג הנ"ל. וכ' ודעת הרי"א"ג כמו ר' יהודאי ור' עמרם ז"ל. ומסתברא כרה"ג לפי שסה"ע לדין אינה מה"ת. וצ"ע. ודברי רה"ג נדפסו מתוך הגניזה בתשו' הגאונים (ירושלים תרפ"ט עמוד ריב). ע"ש. וכ"כ הטור (סי' תפט) בשם רה"ג. וע' בכ"י שם. ומ"מ מצאתי לרבינו יהודה בר בנימין עניו (רבו של השבולי הלקט). בפ"י על פסחים הנז"מ (בעמוד סח). שהסכים לשטת בה"ג. שאם לא ספר לילה אחת לא יברך כלל בלילות אחרות. מפני שאינן תמימות. ואפ"י בזה"י. וכתב לדחות דברי החולקים ע"ז. ע"ש. וכן האור וזרע ח"א (סי' שכט) כ'. שהדעת מכרעת שאם שכח מלספור לילה אחת אינו מברך אחר"כ. (ולכאורה כן מוכח עוד מד' הר"ן (סוף סוכה). לפי מה שהסביר בכונתו בשו"ת מהרל"ה (סי' סב). ע"ש. ונהה שדחק שם להעמידו אף לדי' התוס'. ע' בשו"ת פרי הארץ ח"ג (סי' א) מ"ש להשיג עליו. ע"ש. ודו"ק.) ועכ"פ רבו הגאונים דס"ל בשכח לספור לילה הא' שאינו סופר עוד בברכה. ומרן בש"ע (סי' תפט ס"ח) פסק בזה"ל. אם שכח לברך בא' מהימים בין מיום ראשון בין משאר ימים. סופר בשאר ימים בלא ברכה. ע"ש. ובודאי שאין לזוז מפסק הש"ע. אם כן מצאנו לאיזה אחרונים שנטו קו מד' הש"ע בזה. ע' בארנות חיים (סי' תפט ס"ק יד) בשם סי' אוצר חיים (מצוה שז). שאם שכח ולא מנה לילה אחד מונה שאר ימים בברכה. שאין ביד פוסק אחד להכריע נגד רוב מנין ורוב בנין. ושכן הנהיג א"א וכל הצדיקים להלכה פסוקה בלי גמגום. ע"כ. וכמה רב גובריה להכריע נגד מרן הש"ע בדבר שיש בו חשש ברכה לבטלה. ובאמת דק"ל דלא אזלינן בספק ברכות בתר רובא. וכמשי"כ בס"ד לעיל (סי' טז אות ז) בשם כמה אחרונים. ומ"ש שאין ביד פוסק אחד וכו'. זה אינו. שהרי לפנינו דעת בה"ג. והתוס' מגילה. וריב"ב. ואר"ז. שסוברים כן. וחש מרן לדי' בה"ג שדבריו דברי קבלה. ומכ"ש בלילה הא' שנוספו לנו דעת כמה גאונים הסוברים כן. וע"כ בודאי שאינו נכון כלל לפסוק נגד הש"ע. וכן העיר הא"ח שם. שלא נוכל להורות למעשה נגד הכרעת הש"ע. וע' בשו"ת מי נח (סי' יג) מ"ש ע"ד הגאון בית הלוי. ע"ש.

כאן י"י זקניג יו"ס
חלק פ"ה

שוספר מכאן ולהבא בברכה אם ספר ביום הא' אבל קטן שהגדיל וגר שנתגייר מיום ב' והלאה, וכן אונן לילה ויום שלמים, ה"ו דומה למי ששכח ולא מנה יום אחד שלם, שפסק מרן דמונה משם ואילך בלא ברכה, כ"ש כאן שהיו פטורים עד הזמן ההוא, ששוב לא יספרו בברכה כלל, דנ"ד עדיף לפטרם מכל טעמי תריצי דכתיבנא, עכ"ל, נמצא שהרב ז"ל הרגיש בהראיה מסוכה (כו:), ודחי לה בבי ידים בטעם לשבת, [וע' בס' ציונים לתורה להגריי ענגיל (די"ד ע"ג) שהביא ראיה זו לחייב בנ"ד, ואינו מוכרח, וכנ"ל]. והנה גם בדין אונן לילה ויום, אפי' עבר וספר העומר, אינו סופר עוד בברכה, אם לא היה לו מי שיתעסק בצרכי המת, וכמ"ש כן להדיא מהר"א גאטניו בס' אגורה באהלך (די"ט ע"ד), ואף שהגוב"י קמא (סי' כו) לא כתב כן, מ"מ המחב"ר (סי' תפט סק"ו) כ' עליו שאין דבריו מוכרחים, והביא ד' הפרי הארץ הנ"ל (בכת"י) שפסק שוספר בלי ברכה, וכן דעתו שם, וכן העלה הרב נהר שלום (סי' תפט סק"ה), שאין לספור עוד בברכה, דמה לי שכח למנות יום א' ומה לי שנפטר מלמנות, אידי ואידי לא מקיים תמימות, ע"ש, ואם כי ראיתי להגאון מהר"א כרגילות במידושים וביאורים מהל' אונן (אות לא) שפסק כהגוב"י ודלא כהמחב"ר, וכ' שאף לכתחלה המורה כהגוב"י למנות בו ביום בלי ברכה ואח"כ בברכה לא הפסיד, ע"כ, וכיו"ב כ' בשו"ת כתב סופר (חיו"ד סי' קפא), ע"ש, וע"ע בס' גשר החיים (עמוד קכט), ובשו"ת פרי השדה ח"ב (סי' לו), ודודאי השדה (סי' לב), ע"ש, מ"מ הרבה אחרונים הביאו ד' המחב"ר להלכה, ע' שלמי צבור (דקפ"ב ע"ד), ומועד לכל חי (סי' ה אות ו), וכן העלה בשער הזקנים (דקע"ט ע"ד), ע"ש, וכ"כ הול"א ובית עובד, הובאו בכה"ח (סי' פו), וע"ע בשו"ת בגדי יו"ט (חיו"ד סי' כ), ובשו"ת משה האיש (חיו"ד סי' מב—מג), ע"ש, וכלל דסב"ל קאי אאיסור, ומינה נמי לקטן שהגדיל הואיל ופטור היה באותה שעה לא יספור עוד בברכה. L

הן אמת שיש להעיר על ראית הפרי הארץ מהגיגה (ט), ר' יוחנן אמר (שאר ימי החג הם) תשלומין לראשון, ור' אושעיא אמר תשלומין זה לזה מאי בינייהו אר"ו חגור ביום ראשון ונתפשט ביום שני א"ב, לריו"ח כיון דלא חזי בראשון לא חזי בשני, ולר"א אע"ג דלא חזי בראשון חזי בשני, ופסק הרמב"ם כריו"ח דפטור, וה"ו קטן שהגדיל, לפע"ד אינה ראיה, ודשאני קטן שהוא חייב בחינוך עכ"פ מדרבנן משא"כ חגור שפטור אף מדרבנן, אא"כ נוסף הסברא שמבחוץ בלא אתי דרבנן ומפיק דאורייתא, וכן בדרבנן לא אתי תרי דרבנן ומפיק חד דרבנן, אולם עדיין יש להעיר לפמ"ש הגמ"י (פ"ד מה' אבל אות ה), בדין אונן במוצ"ש, ש"א שאינו מבדיל אחר קבורה ביום ראשון, מידי דהוה אחיגר ביום א' ונתפשט בשני, ויש לחלק בין דאורייתא לדרבנן, סמ"ק, ע"כ, ומשמע דר"ל דבהבדלה דרבנן חזר ומתחייב כשיגיע לכלל חיוב, וע' בס' יצחק ירנו (פ"ב מה' חגיגה ה"ה, דקט"ו סע"א), וא"כ ה"ו י"ל בסה"ע דרבנן, ויש לדחות שאין סה"ע בזה"ו אלא משום זכר למקדש, וכל שאילו בזמן הבית פטור, ה"ו דלא הו" אלא זכר למקדש פטור דלא עדיף מעיקר המצוה, משא"כ הבדלה שהיא מצוה עצמית מדרבנן, וע' בהר"ש (סוף מ"ק, ובר"פ מי שמתו) וביו"ד (סי' שמא), ואכמ"ל, ובאמת שראיתי להגאון אור שמח (פ"ה מה' קרבן פסח) שכי' להוכיח מהך סוגיא כל בתר איפכא, דאמאי לא נקט בחגיגה קטן שהגדיל במועד איכא בינייהו, דשכיח טפי מחיגר, איז דשאני קטן שמחוייב עכ"פ מד"ם בראיה וכו', ע"ש, ולפע"ד אין ראיה זו מכרעת, ד"ל דנקט חיגר לרבנות דר' אושעיא דמחייבו, אע"ג דלא חזי בראשון אף מדרבנן, מ"מ חזי בשני, כיון שכולם תשלומין זה לזה, ואע"ג דכתא דהיתרא עדיף, לא נקט קטן לרבנות דריו"ח שפטרו אף שחייב כחינוך מד"ס, דאדרבה ניח"ל לומר רבנות דר"א דחייב אף בחיגר ולא חיישינן לאיסור חולין בעזרה, והו"ו נמי כחא דהיתרא, ומכ"ש לדעת הרבה מן הראשונים הנ"ל בסימן הקודם דס"ל דקטן לאו בר חיובא כלל, ומצות חינוך לא רמיא אלא על האב, הדר הו"ל קטן כחיגר, וע' בשו"ת פרי השדה ח"ב (סי' לו), ודו"ק.

טו וראיתי להחיד"א בברכי יוסף (סי' תפט סק"כ) שכי' קטן שהגדיל הוד ימי העומר, וכו' גר שנתגייר הוד ימי העומר, וכו' אונן

מזרחי בשו"ת פרי הארץ כתי' סי' ו, ע"כ, [והן הן הדברים שנאמרו לעיל בשם פרי הארץ ח"ג, שנדפס אח"כ בירושלים תרס"ה], והשערי תשובה (סק"ב) כ' ע"ד הברכ"י הללו, ומ"ש בדין קטן, אין זה לדידן, שהקטנים שהגיעו לחינוך סופרים ג"כ, ומכ"ש מופלא הסמוך לאיש, ואם לא ספר עד שהגדיל וכבר עברו קצת מימי העומר פשיטא שאינו מברך, עכ"ל, והועתק לדינא בכה"ח (ס"ק צד), וכן פסק בערוך השלח (ס"ק טו) עפ"ד השע"ת, ולפע"ד אין זו כוונת הפרי הארץ הנ"ל, ואני בעניי לא ידעתי מה הלשון אומרת, אין זה "לדידן", שהרי חיובו רמיא על הגדולים לחנך בניהם למצות, וכל שהקטן יכול לספור ולברך מדי יום ביומו, כולי עלמא הכי עבידי לחנכו במצות, וכן המנהג פשוט בכל תפוצות ישראל לחנך הקטנים אף כבר שית כבר שבע וכו', כל חד וחד לפום חורפיה, ומכ"ש מופלא הסמוך לאיש, ובפרט כשימים ספורים נשארו לו עד שיגדיל, שעיני האב צופיות לספור עמו בכל לילה, ואם איתא לדברי השע"ת דהפרי הארץ מיירי דוקא באופן שלא ספר בקטנותו, כל כי האי איבעי ליה לפרושי, דהא סתמא דמילתא כ"ע מחנכי לקטנים לספור מדי יום ביומו, וגם לדי השע"ת עצמו מילתא דפשיטא היא שאם לא ספר בקטנותו, אינו סופר בברכה כשהגדיל, וא"כ מה לו להפרי הארץ להאריך כ"כ בראיות ודמיונות לחגר שנתפשט בשני וכו', הרי לדי' השע"ת, בודאי דלא עדיף מאיש גדול בר חיובא שלא ספר יום א', (אלא דלקושטא דמילתא יש צד לומר דקטן עדיף טפי, הואיל ורק עכשיו נתחייב במצוה, אלא דהשע"ת לא שמיעא ליה האי סברא), ולכן נראה לע"ד שהעיקר הוא בכוונת הפרה"א כמשי"כ לעיל, שהאיל ופטור היה באותה שעה שהיה סופר בקטנותו, אינו יכול לספור בברכה משגדיל, וה"ט כמשי"כ לעיל בארוכה שאין הקטן פוטר עצמו מהמצוה לכשיגדיל, ולכן השוה הפרה"א דין קטן שהגדיל לגר שנתגייר בינתים, ולא חילק ביניהם בדין אם ספרו העומר קודם חיובם במצות, שהגר בודאי אינו מברך מכאן ולהבא, ואילו קטן כיון שבר חינוך הוא יכול לספור בברכה כשיגדיל, לדי' השע"ת, אלא כל אפיא שוין שאינו סופר עוד בברכה, וכדן אונן לילה ויום, שהבין המחב"ר בדעת הפרה"א שאפי' ספר אינו יכול לספור בברכה, הואיל ופטור היה באותה שעה, ה"ו קטן שהגדיל, ומשי"ה נמי לא מצא הפרה"א אופן לחייב קטן שהגדיל אא"כ הגדיל ביום הראשון לספירה שאו סופר בו ביום בלא ברכה, ומכאן ואילך בברכה, ודחק עצמו אליבא דמ"ד דמעת לעת בעינן לעשותו גדול, ובאמת הלכה רווחת היא ומנהג פשוט בכל הקהלות, שהקטן מיד כשימלא לו י"ג שנים, תיכף בכניסת הלילה הא' של י"ד, נעשה בר מצוה ונתחייב במצות, וכמ"ש בשו"ת דבר שמואל אבותב (סי' קד), ובשו"ת שבות יעקב ח"ב (סי' קכט), [וזאת היתה לו להברכ"י כאן (סי' תפט סי' ו) ועוד הרבה אחרונים, [וזאת היתה לו להברכ"י כאן (סי' תפט סי' כא) שכי' גר שנתגייר ביום הראשון לעומר מונה בו ביום בלי"ב ואח"כ בברכה, מהר"ם מזרחי הנ"ל, והשמיט "קטן שהגדיל ביום הא' לעומר", שהוזכר בפרה"א שם, דלטעמיה אויל בברכ"י (סי' נה סק"ז) בשם האחרונים, שא"צ מעל"ע, ע"ש], ולא מצא דרך אחרת שיוכל הקטן שהגדיל לספור בברכה, ולדברי השע"ת טפי היל"ל כשספר בקטנותו, אי' שגם בזה אינו סופר בברכה כיון שספירתו הראשונה היתה בפטור, וכמשי"כ לעיל—בשם—מרן—ה"ב—(פ"ה מה"ק—פ)—ולחקת האחרונים דנקטי בשיפולי גלימי דמרן ז"ל, וע' בס' שלמי ציבור (דף רצח ע"ג), ובס' חכמה ומוסר (הל' פסח אות קמט), ובס' מועד לכל חי (סי' ה אות ח), שהביאו ד' הברכ"י—בשם—פרה"א—להלכה—והפ"י נקטינן, וכרגע נ"ל שו"ת מהר"ש ענגיל ח"ו (סי' קיב), וראיתי אליו שכי' בשם הגאון חידושי הרי"ם, שקטן שהיה סופר סה"ע בקטנותו והגדיל לא יספור עוד בברכה, שמה שספר קודם שהגדיל נעשה בזמן פטור ושוב לא חשיב תמימות, ע"כ, וכן ראיתי עוד להגאון מהר"י ענגיל בס' ציונים לתורה (די"ד ע"א) שכי', שמעתני בשם הגאון הקדוש מנור זצוק"ל, שפקפק על אותם שנעשים בני מצוה בתוך ימי הספירה, ואינם פוסקים לספור בברכה, דהא לדברי האומ' דתמימות בעינן, ואם לא ספר יום א' א"א לו לקיים עוד המצוה, א"כ וס' רהנה כמוזני איז חסרנו של אצ פוטרנו וחוור חסרנו מאז יום

דספירת העומר מדרבנן, והביא דברי הרז"ה, הר"ן, והבית יוסף, היאך כתב בסמוך ונראה שאין שום מקור של גאון או ראשון שהכריע כן, אטו דברי הר"ן ורבים מהראשונים לא השיבי כהכרעה, ומה לי אם כתבו שהלכה כאמימר, או שכתבו דאפשר לספור בבין השמשות בגלל דספירת העומר מדרבנן וספק דרבנן לקולא, סוף סוף גילו דעתם שספירת העומר מדרבנן, ובפרט שיש ראשונים הסוברים שאין הכרח לומר דאביי שאמר לספור ימים ושבועות סבירא ליה דספירת העומר מדאורייתא, דאפשר דאף אי נימא דספירת העומר מדרבנן, יש לעשות זכר למקדש כמו שהיה במקדש, וכשם שבמקדש ספרו ימים ושבועות כך יש לעשות זכר למקדש ולספור גם כיום ימים ושבועות, ובזה גופא נחלקו הראשונים אם אביי פליג אממר או לא.

שמצינו להרא"ש שכתב להדיא שהוא מדרבנן, וכן דעת הרז"ה והר"ן ורוב המפרשים, לכן תפס כדבריהם.

ומה מאד תמוה מה שכתב בשו"ת יצחק ירנן חלק ו' (סימן טז עמוד עג) "שאינן מקור של גאון או ראשון" שהכריע דספירת העומר מדרבנן וכו'. ע"כ. ותוך כדי דיבור ממשיך וכותב, "וזולתי דעות התוס', שאין אנחנו יכולים לקבל דבריהם, כי דבריהם בנויים על פי חריפות ופלפול, לפי שנשאלו אודות זמן בין השמשות וכו', ולכן גם הרז"ה ושאר ראשונים שנמשכו אחר התוס', לא נוכל לסמוך עליהם, אפילו שהם "רבים", וכמו שכתב הר"ן בשם רוב המפרשים, וכמובא בבית יוסף". עכ"ל.

והוא פלא, דאחר שהודה רבים מהראשונים סוברים

הערה על יצחק ירנן אודות מי ששכח לספור העומר לילה אחת

ובהקדמה שם הביא שהעירו מלשונו של של הבה"ג בהלכות ברכות, אקשו ליה רבנן למר רב יהודאי גאון וכו'. אם כן נראה שהוא לא היה המחבר. וע"ש.

וגם האבודרהם כתב בשם הלכות גדולות, דמאן דלא מאני עומר לילה קמא, לא מאני בשאר לילות, מאי טעמא דבעינן שבע שבתות תמימות תהיינה וליכא. אבל בשאר לילות היכא דלא מאני מאורתא למני למחר. ע"כ. ועל כרחינו דכוונת הבה"ג שאם שכח לברך, אבל ספר בלא ברכה, וקמ"ל דאין הברכות מעכבות המצוה, וכדברי הרמב"ם ור"ד אבודרהם. ושם יש לחלק בין אם שכח לספור בלילה הראשונה, שאיבד את התחלת המצוה, לבין אם שכח לספור את העומר באמצע ימי הספירה.

ועוד כתב בהלכות גדולות שם: והיכא דאנשי ולא בריך על ספירת העומר מאורתא, מברך למחר. [והיינו ביום, ולכן הדגיש מאורתא]. וקאי על הברכה.

ועכ"פ מדברי תרומת הדשן (סימן לז) מבואר שרק בספק אם ספר העומר או לא, רק בכהאי גוונא ממשיך לספור בברכה, הא לאו הכי אינו ממשיך לספור בברכה, וכך דעת מרן הש"ע, ואי אפשר לנו לחלוק על דברי הקדמונים, בפרט דאיכא לפרושי כדפרישנא. L

וגם מה שכתב ביצחק ירנן (בחלק ה') לגבי השוכח לספור ספירת העומר לילה ויום, שימשיך לספור "בברכה", ולא חשש לסב"ל, הנה אין דבריו נכונים לדינא, שהעיקר בזה כדעת מרן השלחן ערוך, שאינו יכול לספור בברכה. דהנה ז"ל מרן בשלחן ערוך (סימן תפט סעיף ח'): אם שכח לברך באחד מהימים בין יום ראשון בין בשאר הימים, סופר בשאר הימים בלא ברכה, אבל אם מסופק וכו'. ע"כ. ובשו"ת יצחק ירנן הנז' העלה, דגם מי ששכח לספור העומר לילה ויום, יכול לספור בשאר הימים בברכה, והוא ע"פ מה שמצא בדברי רב יהודאי גאון [המייחס שהוא בה"ג], כיעו"ש.

אולם אחר שמצינו בתוס' במנחות (טו.) שהביאו משם בה"ג דבעינן תמימות, י"ל שכנראה היה להם גירסא אחרת בדברי בה"ג, וממילא אי אפשר לחלוק מכח זה על דברי תרומת הדשן ומרן השלחן ערוך וכל גדולי האחרונים שפסקו בפשיטות דאם שכח יום אחד לא יתור לספור בברכה.

והנה בהלכות פסוקות לתלמידי רב יהודאי גאון שלפנינו איתא: ומי ששכח ולא בריך על ספירת העומר, בשאר הימים מברך. ע"כ. והוא סותר למה שהתוס' הביאו בשם בה"ג, שאם שכח לספור יום אחד, שוב אינו סופר, משום דבעינן תמימות. אולם נודע שנחלקו מי הוא בעל הלכות גדולות,

רנ. יצחק

ברכה ר. יצחק יוסף א"ל